

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Rozpočtové hospodaření vybraných územních samosprávných celků
mikroregionu Buchlov

Budgetary Management of Selected General Local Authorities of Micro-region
Buchlov

Student:

Bc. Michaela Borská

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Michaela Borská**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Téma: **Rozpočtové hospodaření vybraných územních samosprávných celků
mikroregionu Buchlov**
**Budgetary Management of Selected General Local Authorities of Micro-
region Buchlov**

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika územních samosprávných celků
 3. Hospodaření územních samosprávných celků
 4. Komparace a analýza rozpočtového hospodaření vybraných obcí mikroregionu Buchlov
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

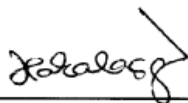
- MÁČE, Miroslav. *Účetnictví a finanční řízení*. Praha: Grada Publishing, 2013. 551 s. ISBN 978-80-247-4574-9.
- OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek po novele zákona o účetnictví*. Praha: C. H. Beck, 2011. 178 s. ISBN 978-80-7400-342-4.
- SCHNEIDEROVÁ, Ivana. *Rozpočtová skladba 2014*. Praha: Acha obec účtuje, 2014. 280 s. ISBN 978-80-9054-201-3.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

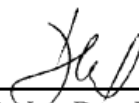
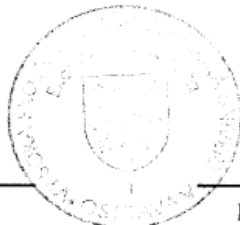
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 22.04.2016

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně. Přílohy č. 1 – 3 mi byly dány k dispozici.

V Ostravě dne 22. 4. 2016

Bc. Michaela Borská

Obsah

1. ÚVOD.....	5
2. CHARAKTERISTIKA ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ.....	7
2.1 Územní samospráva.....	7
2.2 Charakteristika a fungování obce	10
2.2.1 Charakteristika obce	10
2.2.2 Působnost obce	11
2.2.3 Typy obcí	13
2.2.4 Orgány obce	13
2.3 Hospodaření a kontrola hospodaření obce	16
2.4 Rozpočet územních samosprávných celků	17
2.4.1 Struktura územního rozpočtu	19
2.4.2 Rozpočtový proces	21
3. HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ.....	26
3.1 Rozpočtové hospodaření obce	26
3.2 Příjmy	27
3.2.1 Daňové příjmy	29
3.2.2 Nedaňové příjmy	34
3.3 Výdaje	36
3.4 Hospodaření a organizační složky ÚSC zajišťující veřejné statky	38
4. KOMPARACE A ANALÝZA ROZPOČTOVÉHO HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH OBCÍ MIKROREGIONU BUCHLOV	41
4.1 Mikroregion Buchlov.....	41
4.2 Městys Buchlovice.....	43
4.3 Rozpočtové hospodaření vybraných obcí mikroregionu Buchlov.....	45
4.3.1 Rozpočtové příjmy vybraných obcí	46
4.3.2 Rozpočtové výdaje vybraných obcí	59
4.3.3 Celkové zhodnocení hospodaření vybraných obcí	65
5. ZÁVĚR.....	70
Seznam použité literatury	72
Seznam zkratk	76

Prohlášení o využití výsledků diplomová práce

Seznam příloh

Přílohy

1. Úvod

„Za vším hledej peníze.“

Milton Friedman

Tématem diplomové práce je rozpočtové hospodaření vybraných územních samosprávných celků mikroregionu Buchlov, a jak úvodní výrok známého ekonoma a nositele Nobelovy ceny za ekonomii Milтона Friedmana napovídá, tak hlavní roli zde budou hrát především peněžní prostředky a efektivní hospodaření s nimi. Peněžní příjmy totiž neodmyslitelně hrají prim pro všechny účetní jednotky, bez nich by nebylo možné zajistit jejich fungování, výdělečnou a ani neziskovou činnost, jinak tomu není ani u municipálních jednotek, na které je celá práce zaměřena.

Diplomová práce je rozčleněna na část teoretickou, která je dále dělena do dvou specifických kapitol zaměřených na teoretické aspekty definic a souvisejících problematik s hlavní a vedlejší činností územních samosprávných celků. Především pak obcí, na které je vztažena analýza a konečná komparace, které je věnována praktická část práce. Diplomová práce je nejprve postavena na získaných a popsáných definicích celého chodu a logické stavbě územní samosprávy, kterou zaštiťuje fungující systém veřejné správy, který se dotýká každého občana naší společnosti. První teoretická kapitola definuje obec a její charakteristické rysy, typy obcí, fungování hlavní a vedlejší činnosti, včetně její působnosti. Dále důležitou a neodmyslitelnou součástí funkce obce je hospodaření s aktivy a podrobně rozebraná podkapitola rozpočtu územních samosprávných celků s komplexní problematikou celého rozpočtového procesu.

Pro logické pochopení a porozumění analýzy a komparace rozpočtového hospodaření vybraných územních celků a analytických závěrů jsou ve druhé teoretické kapitole popsány za podpory odborné literatury a legislativních předpisů v aktuálním znění jednotlivé položky rozpočtové bilance, jak aktivní, tak i pasivní strany.

Aplikace teoretických poznatků je využita především v praktické části, která nejdříve seznamuje s vybranými obcemi a mikroregionem Buchlov, ze kterého je čerpána reálná číselná datová základna pro výpočty, analýzu a následnou komparaci a vyhodnocení rozpočtového hospodaření jednotlivých obcí.

Cílem diplomové práce je zhodnotit rozpočtové hospodaření městyse Buchlovice v komparaci s vybranými obcemi mikroregionu Buchlov v předchozím volebním období, tedy v letech 2010 - 2014. A získat tak přehled o hospodářské činnosti nutné k rozhodování zastupitelů pro následující plánované investiční akce a návrhy rozpočtových výhledů na budoucí rozpočtová období.

V diplomové práci je využito několik metod potřebných k vyhodnocení získaných dat, k dospění závěrů a naplnění tak cíle daného tématu. Nejpoužívanější metodikou v celé práci, především pak v praktické části, je analýza a následná komparace dat rozpočtového hospodaření jednotlivých obcí, získána z výkazů FIN 2 -12 M. Při vyhodnocení výsledků je využita metoda dedukce, pro logické vyvození a zhodnocení nejhospodárnější obce mikroregionu Buchlov.

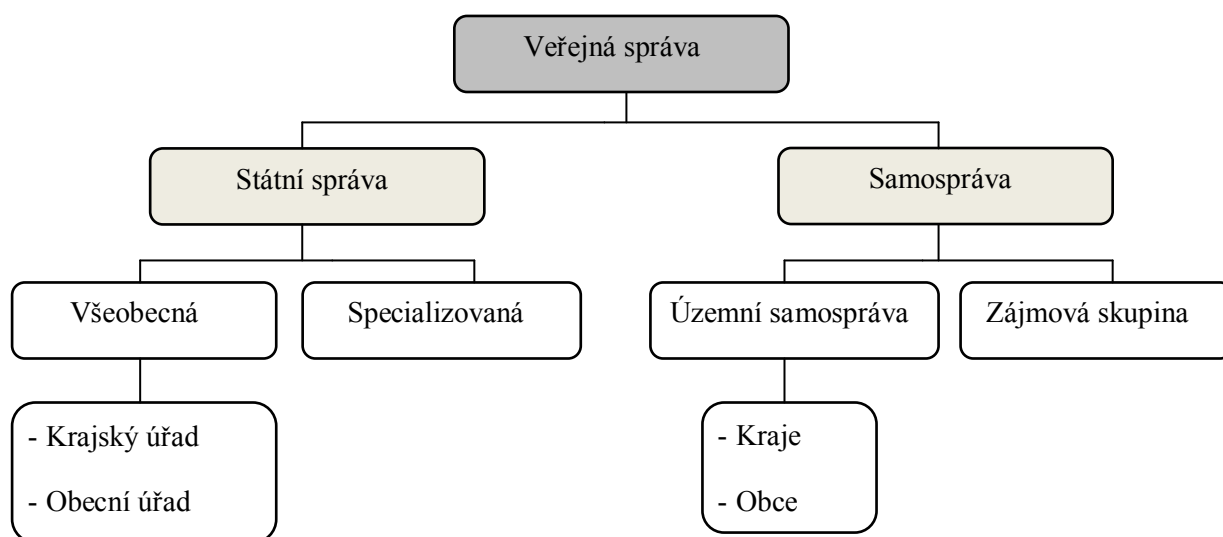
Práce a především číselné vyhodnocení dat z praktické části je určena primárně pro zastupitele a radní městyse Buchlovice, jako odrazový můstek a výchozí číselné podklady pro budoucí rozhodovací, investiční a rozvojové záměry nově zvolených členů a k sestavení rozpočtových výhledů na budoucí účetní období. Číselná data jsou z tohoto důvodu zpracována za předchozí volební období od roku 2010 do roku 2014. Pro vyhodnocení a lepší porovnání jsou využita data stejně velkých obcí s podobně početným obyvatelstvem mikroregionu Buchlov, aby byla zajištěna objektivní srovnatelnost dat.

2. Charakteristika územních samosprávných celků

2.1 Územní samospráva

Územní samospráva je součástí fungujícího systému veřejné správy, jejíž funkcí je správní činnost poskytovaných veřejných služeb. Veřejná správa je rozdělena na dva subsystemy, jimiž jsou státní správa a samospráva, neboli přesněji nazývaná veřejná samospráva. Státní správou je činnost prováděná přímo státními orgány nebo za pomoci orgánů, které stát pověřil státní správou v daném rozsahu. Naopak samosprávou se rozumí veřejná správa vykonávaná nezávislou a samostatnou (ne však absolutní) institucí na místo státu. Dle následujícího schématu je patrná hierarchie veřejné správy.

Schéma 2. 1 Struktura veřejné správy

Zdroj: Vlastní zpracování

Ze schématu je zřejmé, že veřejná správa je vykonávána na jedné straně státem – státní správa – s celostátní působností řízená prostřednictvím vlády ČR, ministerstvy a s místní působností za pomoci přenesené činnosti příslušných územních orgánů státní moci (finanční úřad, katastrální úřad, obecní a krajský úřad a jiné). Na straně druhé celého systému veřejné správy je postavena samospráva, kterou vykonávají obce a kraje ve vlastní působnosti, jedná se o takzvanou místní správu.

Ústava vymezuje za základní územní samosprávný celek obec a územně hierarchicky vyšší postavení zaujímá kraj. Územní samospráva se vyvíjela v minulosti přirozeně s úlohou

hospodaření státu na menší geografické útvary – obce, města, municipality, které obhospodařují ekonomické aktivity občanů, kteří mají na daném území bydliště. Širší území spravují uměle vytvořené samosprávy na regionální úrovni, a to kraje, jejichž vznik je zakotven v ústavním zákoně č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Z výše uvedeného vymezení vyplývá, že územní samosprávu lze definovat jako rozlohou ohraničený celek s právem samostatného hospodaření, nakládání se svým majetkem a zodpovědným rozhodováním ve věcech vlastních záležitostí a tedy disponující právní subjektivitou. Stát svými pravomocemi nemůže přímo zasahovat do rozhodnutí učiněných samosprávným orgánem, stát totiž vymezuje a vytváří prostředí, ve kterém se může daný samosprávný orgán pohybovat pomocí ustanovených zákonů, které musí být dodržovány a určuje jejich prostřednictvím určité hranice pravomocí.

Existence a fungování územní samosprávy je podmíněna tedy již zmíněnou státní legislativou a neméně důležitým předpokladem vytvoření fungujícího ekonomického prostředí. Za pomoci zákonů stát stanovuje jednotlivé pravomoci, odpovědnost a působnost, ale i vztahy mezi jednotlivými územními samosprávami navzájem, tak i samotnou vazbu mezi územními orgány a státem. Legislativou je určen i rozsah působnosti, buďto samostatné nebo přenesené. Disponování se samostatnou působností se rozumí rozhodování ve věcech územní úrovně, celostátní úroveň je zde vyloučena. Opačný případ nastává, kdy obecní a krajské úřady vykonávají přenesenou působnost, jednají jménem státu nikoli svým, jak tomu je v případě samostatné působnosti. V záležitostech přenesené působnosti by měly úřady jednat efektivně i přesto, že odpovědnost za kvalitu zůstává na bedrech státu. Mezi ekonomické předpoklady je řazeno vlastnit a hospodárně nakládat s majetkem dle vlastnických práv, získávat vlastní finanční prostředky a sestavovat vlastní rozpočet a následné hospodaření dle něj (*Peková, 2011*).

Úlohou municipálních (obecní a městské) a regionálních (krajské) orgánů územní samosprávy je zabezpečení poskytování veřejných statků a služeb svým občanům, které jim přináleží z povinně zaplacených daní do veřejného rozpočtu. Jejich funkcí je také vytváření a rozvíjení místního politického, ekonomického a sociálního zázemí v souladu s účelným a hospodárným jednáním.

V případě samosprávy veřejných věcí v souvislosti s profesním vykonáváním, kdy je tomuto spravování odpovědná veřejnoprávní korporace, tedy ne stát, jedná se o zájmovou samosprávu, která může být druhem: ekonomickým (družstvo), politickým (politická hnutí),

kulturním (svaz dětí a mládeže) nebo sociálně – profesním (komory). V současné době je jich v České republice nesčetné množství, např. Česká advokátní komora, Česká stomatologická komora, Komora daňových poradců a mnoho dalších.

Územní samospráva podléhá celé řadě právních předpisů a legislativ, a to z velké části společně jak pro municipální tak i regionální úroveň. Jmenovitě se jedná o tyto specifické zákony vztahující se k územním samosprávám:

- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 420/2004 Sb., o přezkouvání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí,
- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů,
- zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí,
- a další.

Zákon o obcích je primárním předpisem ustanovující základní terminologii, orgány, působnost, odpovědnost, vymezení činnosti, práva a povinnosti občanů. Mezi zásadní předpisy patří zákon o přezkouvání hospodaření ÚZC a DSO, jež ukládá povinnost poskytnout sounáležitost a provedení přezkoumání hospodářské činnosti tomu určeným orgánem. Kontrolu správnosti provádí buď krajský úřad, nebo jmenovaný auditor. Při tvorbě územních rozpočtů musí úřady dodržet tvorbu, pravidla hospodaření s peněžními prostředky, a obsah podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Územní celky jsou považovány za běžnou účetní jednotku, a tedy i jim je ukládána povinnost vést hospodářskou činnost průkazným způsobem podle pravidel věrného a poctivého zaznamenání dle zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví. Zákonem č. 235/2004 Sb. o DPH je obec nebo kraj považován za osobu povinnou k dani jen za předpokladu, že ve veřejné správě svou činností dojde k narušení hospodářské soutěže (například přijímání úplaty za likvidaci komunálního odpadu, publikační činnost a jiné).

2.2 Charakteristika a fungování obce

2.2.1 Charakteristika obce

Dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích je upřesněna terminologie obce jako: „*Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.*“

Podstatou této **veřejnoprávní korporace**, je pravomoc vlastnictví majetku, hospodárně s ním nakládat, ke své činnosti využívat vlastních finančních prostředků a možnost sestavení rozpočtu pro konkrétní obec přímo pro její potřebu v rámci pravidel podle zákona o rozpočtových pravidlech, zmíněného výše. Tím, že je obec veřejnoprávní korporací, jedná se o právnickou osobu s právní subjektivitou, která nese odpovědnost z právních jednání vykonávaných samostatně na vlastní jméno. Obec, jako elementární jednotka celého systému veřejné správy, jež je nositelem moci činit ve věci veřejného zájmu, má tyto charakteristické vlastnosti:

- **vlastní území,**
- **obyvatelstvo obce,**
- **soustava orgánů prostřednictvím nich jedná a uskutečňuje vůli,**
- **právní subjektivita,**
- **vlastní majetek a hospodaření dle vlastního rozpočtu** (Koudelka, 2007).

Území, které obec spravuje, zahrnuje jedno nebo více katastrálních území s obyvatelstvem, jež má v dané obci trvalé bydliště nebo s udělením čestného občanství obce. Soustava orgánů, která zaštiťuje veškerý chod obce, je tvořena zastupitelstvem a radou obce, výbory zastupitelstva, komisemi rady, starostou a obecním úřadem. Obec díky své právní subjektivitě má tu výsadu, že může vydávat právní předpisy – takzvané nařízení obce, díky přenesené působnosti ze strany státu, a obecně závazné vyhlášky ze samostatné působnosti, zaručené Ústavou. A posledním charakteristickým rysem – ekonomickým základem – je vlastnění majetku, který byl obcím předán státem¹ a patřičné hospodaření s ním dle stanoveného rozpočtu.

¹ Vymezeno zákonem č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku ČR do vlastnictví obcí.

2.2.2 Působnost obce

Při svém výkonu obce disponují s veřejnou mocí při plnění veřejných úkolů. Působnost obce, jak už bylo výše zmiňováno, jsou dvojího druhu, a to samostatná a přenesená působnost, vymezena zákonem o obcích. U nás se jedná o takzvaný smíšený model dvou funkcí (*Provazníková, 2009*).

Decentralizací je nazýván proces přenechání pravomocí státu jinému subjektu. Tato definice je splněna v případě **samostatné působnosti obce**, jinak označované jako vlastní samosprávy. Tato působnost je hlavním úkolem obce, jedná se o svévolné rozhodování a řízení v případech souvisejících s obecními zájmy a zájmy občanů. Tyto veřejné záležitosti jsou naplňovány voleným orgánem – zastupitelstvem a přímým hlasováním občanů v místním referendu. Jejich funkcí je poskytnutí nebo zajištění potřebných veřejných statků a služeb² svým občanům, hospodaření s financemi, rozpočtem a závěrečným účtem obce, místní poplatky. Do její kompetence také spadá udílení čestného občanství, schvalování územního plánu obce, slučování a spolupráce mezi ostatními obcemi. Dále se snaží rozvíjet sociální péči, ochranu a rozvoj zdraví občanů, dopravu, vzdělání, kulturní rozvoj a ochranu veřejného pořádku. K občanům, fyzickým nebo právnickým osobám, je obec v pozici vykonavatele, to znamená, že může jednostranně ukládat povinnosti a zákazy se sankčním podmíněním. K tomu jí slouží výkonné prostředky v podobě, obecně závazných vyhlášek nebo správních rozhodnutí. Zákon o obcích těmto územním celkům také dovoluje zřizovat a spravovat předškolní a základní školské zařízení, zřizovat jednotku dobrovolných hasičů. Dále je jim dovolena i možnost zakládat neziskové organizace a také se mohou podílet na společných podnicích s jinými obcemi.

Ústava a zákony zaručují samostatnou působnost a s ní související pravomoci všem obcím bez ohledu na velikost. Z praktického a čistě ekonomického hlediska je rozsah vlastní působnosti závislý od výše rozpočtu disponibilních peněžních zdrojů, schopnostmi zastupitelů, počtu a potřeb obyvatel.

Naopak definice procesu dekoncentrace je upřesněna jako předání výkonu státní správy jinému orgánu. V tomto případě mluvíme o takzvané **přenesené působnosti**, kdy

² Veřejný statek definoval již v roce 1954 ekonom P. A. Samuelson jako statek, jehož spotřeba jednotlivcem nezmenšuje spotřebu tohoto statku spotřebitelem jiným, je nedělitelný a nevylučitelný. Pro lepší představu jako příklad lze uvést – veřejné osvětlení, požární ochrana, policie, veřejná komunikace a mnohé jiné. Tyto statky si občané nepořizují sami, ale jsou jim volně k dispozici poskytnuté obcí, která je financuje z vlastních prostředků či popřípadě ze získaných dotací.

právě její rozsah od sebe diferencuje jednotlivé obce. Zákonným ustanovením stát na obec přenáší a vymezuje rozsah určitých úkonů státní správy. Jedná se o činnosti svěřené státem, které plní ve většině případů obecní úřad, respektive jeho odbory – jako například stavební úřad či matrika. K vykonávání přenesené působnosti poskytuje stát obcím finanční prostředky, z velké části případů tento státní příspěvek nestačí pokrýt skutečné náklady spojené s výkonem přenesené působnosti. Obce jsou tak nuceny dofinancovávat tyto výkony z vlastních peněžních prostředků. Tato přenesená činnost je ponechána obecním úřadům, ale odpovědnost zůstává na straně státu, proto jsou úřady podřízeny a kontrolovány orgány státní správy – krajské úřady vykonávají kontrolní funkci přenesené působnosti nižším územním celkům a ministerstvo vnitra je pověřena kontrolní činností samostatné působnosti obcí. V rámci přenesené působnosti jsou zahrnuty především tyto činnosti: vydávání nařízení obce, rozhodování o místních a účelových komunikacích, projednávání přestupků, jsou vodoprávním úřadem a spravují drobné toky, jsou povodňovým orgánem a orgánem ochrany přírody a ovzduší atd. (*Provazníková, 2009*). Obec má pravomoc vydávat nařízení obce, správní rozhodnutí, za podmínky respektování zákonů, usnesení vlády, směrnice ústředních správních orgánů a krajských opatření. Je tedy zřejmé, že obec ve výkonu této činnosti je různými prostředky omezena, kdežto u samostatné působnosti je závislá jen na možnostech a potřebách obce.

Reforma veřejné správy, která přinesla od roku 2000 velké množství změn, také napomohla k rozlišení tří typů obcí dle rozsahu svěřené státní správy, a to:

- obec I. typu – minimální rozsah,
- obec II. typu – obec s pověřenými obecními úřady,
- obec III. typu – obec s rozšířenou působností.

První stupeň, je v případě, kdy na obec je přenesen výkon základní státní správy, v případě, že nebyl přenesen na jinou obec. U obce s pověřeným obecním úřadem dochází k delegování působnosti více obcí na jeden obecní úřad (dle zákona nesou tuto odpovědnost statutární města). Třetím typem obce s rozšířenou působností, který funguje jako mezistupeň mezi obecním a krajským úřadem, je obecní úřad disponující širší působností oproti ostatním obecním úřadům a to ve většině případů nejen pro svůj územní obvod, ale i pro další obecní správní území. 1. ledna 2003 po zrušení okresních úřadů převzali povinnosti z velké části především tyto obecní úřady s rozšířenou působností, zbylá část pak přešla na krajské úřady. Jejich činnosti navíc oproti obcím prvního typu jsou například: evidence obyvatel, vydávání

občanských a řidičských průkazů, živnostenský úřad, vykonávání státní správy lesů, dávky a sociální péče.

2.2.3 Typy obcí

Segmentace tohoto nižšího územního samosprávného celku je kategorizována především podle počtu obyvatel a dle rozsahu rozšířené působnosti obce. Jmenovitě jsou druhy obce následující:

- obce,
- obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností,
- města a městyse,
- statutární města a hlavní město Praha.

Obec je základním prvkem územních samosprávných celků, menšího rozsahu a s hraničním počtem obyvatel 3000. Jak se ale mnohé publikace shodují, ne vždy je v praxi tato suma obyvatel nutnou podmínkou. V České republice mají některá města i menší než tento požadovaný počet obyvatel. Obec může být městem v případě nepřekročení počtu obyvatel 3000, ale prokáže věrohodným způsobem, že v minulosti městem byla. Povýšení obce titulem „město“ stanoví předseda Poslanecké sněmovny. Ten dále udílí i historický titul, který byl znovuobnoven v roce 2006, a to „městys“. Městec nebo městečko, jak byl tento typ obce také historicky nazýván, mohla získat obec s právem pořádat týdenní a dobytčí trhy. V případě kategorie statutárního města je zde výsadní pravomoc určité území stanovit obecně závaznou vyhláškou obvodem nebo městskou částí, jako samostatný orgán, tak jako v případě obcí. Praha má velice výjimečné postavení v kategorizaci obcí, je totiž statutárním městem, hlavní městem a krajem. Jako jediné statutární město se řídí specifickým zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Místo úřadu statutárního města je zde používáno označení magistrát v čele s ředitelem.

2.2.4 Orgány obce

Orgány obce jsou v pozici reprezentantů určitého konkrétního obecního úřadu, jelikož veřejná korporace může být navenek zastoupena pouze svými orgány – fyzickými osobami. Tyto funkcionáře je možno rozčlenit do čtyř kategorií, dle jejich funkce, a to na volené, výkonné, kontrolní a v poslední řadě poradní.

Zastupitelstvo, volený orgán místními občany v referendu, je nejvyšším rozhodovacím obecním orgánem, který je jako jediný začleněn v samotné Ústavě. Zastupitelstvo má právo rozhodovat v záležitostech samostatné působnosti obce. Dle zákona o obcích jsou jimi například: schvalování rozpočtu a závěrečného účtu obce, obecního rozvoje a s tím související investiční záměry, zřizování a rušení příspěvkových organizací, vydávání obecně závazných vyhlášek a rozhodování o případné spolupráci mezi jinými obcemi. Občané volí zástupce politických stran, anebo nezávislých dle kandidatury v komunálních volbách, na funkční období čtyř let. Počet členů zastupitelského sboru se odvíjí od počtu obyvatel k 1. lednu daného roku, ve kterém proběhne hlasování. Přesný počet členů znázorňuje následující tabulka.

Tab. 2.1 Počet členů zastupitelstva obce

Počet obyvatel	Počet členů v zastupitelstvu
do 500	5 - 15
501 - 3 000	7 - 15
3 001 – 10 000	11 - 25
10 001 – 50 000	15 - 35
50 001 – 150 000	25 - 45
nad 150 000	35 - 55

Zdroj: KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde Praha, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5, s. 171.

Zastupitelstvo má za úkol následně zvolit a hlasovat o složení rady obce ze svých členů v čele se starostou obce. Podle zákona o obcích musí být dodrženo minimálně čtyř ročních zasedání zastupitelstva, které je veřejnosti přístupné dle schváleného jednacího řádu (*Peková, Pilný, Jetmar, 2008*). Zastupitelé disponují s pravomocí samostatné působnosti, s výjimkou případů, kdy přenesou k řešení určité záležitosti na radu obce v přenesené působnosti. Odměna přísluší takzvaným uvolněným členům³ zastupitelstva vždy, tu vyplácí obecní úřad. U neuvolněných členů k nároku na odměnu může, ale nemusí docházet, o tom rozhoduje hlasováním zastupitelstvo.

³ Uvolněným členem zastupitelstva se stává osoba, která byla pro výkon této volené funkce uvolněna ze stávajícího pracovního poměru.

Rada obce, výkonný orgán samostatné působnosti, je tvořena starostou, místostarostou a dalšími radními z řad zastupitelů. Počet radních nesmí přesáhnout 1/3 celkového počtu zastupitelů a musí být lichý. Dle prvních dvou řádků výše uvedené tabulky 2.1, zastupitelstvo, které tvoří pouze 15 členů, radu obce vůbec nezřizuje. Nejmenší možný počet radních je 5 a maximální 11. Mezi funkční činnosti radních patří: příprava návrhů k projednání zastupitelstva, schvaluje jednotlivé body k jednání, zastupuje funkci přípravného orgánu zastupitelstva, dohlíží na činnost obecního úřadu a stanoví také celkový počet zaměstnanců dle potřeby. Rada zákonným ustanovením disponuje i důležitými rozhodovacími kompetencemi – ukládání pokut a schvaluje organizační řád obecního úřadu, zadávání veřejných zakázek. Rada plní úkoly zadané zastupitelstvem, a tomu se taky ze své činnosti zodpovídá. Má možnost zřídit poradní a iniciační komise, například komise životního prostředí, kulturní, sociální komise a přestupkovou komisi. V čele rady a obecního úřadu je **starosta**, který plní funkci reprezentativní. V případě, nezřízení rady obce, plní právě starosta většinu radních povinností. Odpovědnost starosty spočívá v: včasném požádání o provedení kontroly hospodaření obce, v informovanosti veřejnosti, v zabezpečení vykonání přenesené působnosti. Starosta dále rozhoduje a řídí záležitosti samostatné působnosti a podepisuje právní předpisy obce. Jednou z výhradních možností, která je starostovi přiznána, je možnost pozastavit výkon nesprávného usnesení a předložit ho k novému projednání na nejbližším zastupitelském zasedání. Lze jej jakoby přirovnat ke statutárnímu orgánu právnické osoby. V době nepřítomnosti starosty je zástupem pověřen **místostarosta**, který je taktéž volen zastupitelstvem. Obecní úřad se v první řadě zabývá výkonem přenesené působnosti a dále plní úkoly samostatné působnosti zadané zastupitelstvem či radou. V případě obcí s pověřeným obecním úřadem a s rozšířenou působností je v zákoně písemně ustanovena povinnost zřídit pozici **tajemníka**. Toho jmenuje do funkce a odvolává starosta, jemuž předchází schválení krajským úřadem. Tajemník zabezpečuje potřebnou administrativní činnost z obou působností. Do kompletního obsazení obecního úřadu musí být zahrnuti i zbývající zaměstnanci obecního úřadu, kteří jsou ve většině případů součástí specifikovaných odborů (stavební a matriční odbor), které jsou odvislé od velikosti obce a od rozsahu působnosti.

Povinností zastupitelstva je zřídit **finanční a kontrolní výbor**. Výbor finanční má za úkol hospodaření s finančními prostředky a obecním majetkem. Dodržování právních předpisů a zákonných legislativ zřízenými výbory a obecního úřadu v samostatné působnosti,

dále plnění usnesení zastupitelstva kontroluje výbor kontrolní. Členové výše zmíněných výborů nemusejí být v zastupitelstvu obce s výjimkou předsedy.

Rada obce si dle své potřeby a budoucích záměrů může k lepšímu rozhodování zřídit komise s určitou specifikací. Komise slouží radě jako **poradní orgán** s předsedou dané odborné kvalifikace. V přenesené působnosti rozhoduje a přináší radě odborný pohled na problematické záležitosti, předkládá nové návrhy a náměty. Napomáhá radě k efektivnějším a objektivnějším řešením.

2.3 Hospodaření a kontrola hospodaření obce

Výkon samostatné působnosti obce zahrnuje hospodaření s vlastním obecním majetkem, takzvaný ekonomický základ obce. Odpovědnost zastupitelů je dohlížet na správu, efektivní a účelné využívání majetku, jak ukládá zákon o obcích. Prostřednictvím účetního odboru je povinnost obce vést přesný záznam o stavu, zachovalosti případném rozvoji – technickém zhodnocení majetku v účetních záznamech. Evidence majetku musí odpovídat skutečnému stavu, který je doložen inventarizací. Vlastnictví majetku je jedním z předpokladů a vlastnických rysů územních samosprávných celků a také je považován za základní právo obce. Úřad se musí také o majetek patřičně starat a zabezpečit jej před případným zničením, poškozením či zcizením. Úkolem obce je zveřejnit na vývěsní desce občanům plánované záměry s majetkem po dobu 15 dnů.

Obcím občanský zákoník přiznává právní subjektivitu, z toho vyplývá, že jsou způsobilé mít práva, závazky a všechny ostatní majetková práva (*Provazníková, 2009*). V případě závazků fyzických nebo právnických osob, obec za ně neručí, s výjimkou subjektu, který byl zřízen přímo obcí. V rámci správného hospodaření je podstatnou povinností kontrola dlužníků a jejich včasné plnění závazků a předcházet promlčení nebo zániku práv. S požadavkem efektivní a účelné hospodárnosti majetku a financí souvisí schopnost rozhodovacích orgánů obce přistupovat ke spoustě klíčových otázek z oblasti finančního, ekonomického a managementového pohledu.

Jelikož financování, hospodaření a inovování majetku má významný dopad do rozpočtu obce, musí se dbát na velkou obezřetnost a pečlivost. Hospodaření územních samosprávných celků podléhá dle zákona č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření ÚSC a DSO a zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě kontrole, jak

na úrovni občanské, tak i profesionální. Občané mají právo přístupu k informacím, na vyžádání musí obecní úřad vytvořit pro kontrolu předpoklady a náhled umožnit. Přezkoumávání hospodaření z profesionálního hlediska je dána legislativou a obec musí o kontrolu včas požádat krajský úřad nebo kvalifikovaného auditora. Závěrem kontrolního procesu je zpráva o přezkoumání hospodaření za daný kalendářní rok a spolu se závěrečným účtem zhodnocení hospodaření obecního majetku, plnění naplánovaného rozpočtu a tvorbu a využití fondů. To vše je i projednáváno na jednání zastupitelstva obce.

V rámci hospodaření je řešena i problematika spolupráce s jinými obcemi, která může podstatně změnit konečný výsledek hospodaření obcí. Toto sloučení je označováno jako **dobrovolný svazek obcí**, jež vzniká smlouvou o sdružení s předem určenými stanovami. Obce je vytváří z důvodů vzájemné spolupráce a společného záměru, podílení se na finančním krytí nového majetku a zajištění finančně nákladných veřejných statků. Jedná se tedy o zřízenou právnickou osobu, na kterou můžou obce přenést svůj majetek. Cílem činnosti svazků je zabezpečení ochrany a prosazení kolektivních zájmů v různých oblastech – školství, kultura, cestovní ruch, sociální péče, provozní zabezpečení veřejných služeb a mnohé jiné. Dobrovolné svazky obcí musí taktéž zajistit přezkoumání hospodaření auditorem nebo krajským úřadem.

2.4 Rozpočet územních samosprávných celků

„Rozpočet je finanční plán, který je zpracován na základě „politického“ zadání, a který slouží k finančnímu a hospodářskému řízení subjektu,“ jak tvrdí Lorenc a Kašpárková (2013, s. 9). Rozpočty samosprávných celků se celkově dělí na čtyři kategorie: rozpočty obcí a měst, krajů, regionálních rad a dobrovolných svazků obcí. Ty jsou sestavovány po dobu jednoho kalendářního roku, označovaného za rozpočtové období. Primárním úkolem při sestavování rozpočtu je zajištění veřejných potřeb, a to ne jenom služeb pro obyvatele, ale i zabezpečení stabilizace tržního a společenského prostředí nebo zmírnění rozlišného dopadu v sociální úrovni.

Sestavený rozpočet je pro obce nejdůležitějším nástrojem, sloužícím jako základ budoucího hospodaření a nakládání s finančními toky a jeho význam je ještě rozšířenější v případě decentralizace veřejných rozpočtů. Při sestavování rozpočtu je hlavním úkolem dodržet základní vize finančního rozhodování, a tedy co nejefektivněji využít finanční zdroje

a zároveň je upotřebit do oblastí, kde budou nejlépe uspokojeny potřeby místních obyvatel. Od toho se bude také odvíjet budoucnost obce – stabilita, rozvoj či zadlužení. Podle rozpočtu se také hodnotí pozice obce z pohledu její solventnosti, tedy schopnost dostávání svých závazků.

Rozpočet jak již bylo z výše citované definice uvedeno je finančním plánem, ale také je možno ho chápat jako bilanci či nástroj prosazování regionální politiky. Je označen finančním plánem z důvodu, že je sestavován na rozpočtové období, které pracuje průběžně s peněžními toky, jak příjmy, tak samozřejmě s pasivního pohledu i výdaji. Z toho potom vyplývá i pojmenování rozpočtu jako bilance, kterou je možno vyjádřit jednoduchou rovnicí:

$$F_1 + P - V = F_2$$

F₁ – počáteční stav peněžních prostředků na začátku rozpočtového období,

P – příjmy,

V – výdaje,

F₂ - konečný stav peněžních prostředků na konci daného období (*Provazníková, 2009*).

Z výše uvedeného matematického vztahu, můžeme odvodit následující závěry důležité pro hospodaření s finančními zdroji. V situaci, kdy konečný stav financí převyšuje nad počátečním stavem, bude obec vytvářet rezervu pro budoucí rozpočtové období. V opačném případě a tedy, kdy konečný stav **F₂** je menší než **F₁** – byl vyšší odtok finančních prostředků – musí dojít k čerpání předem vytvořených rezerv nebo využít jiných zdrojů k vyrovnaní rozpočtové bilance.

Územní samosprávné celky se neustále potýkají s vyvíjeným tlakem na zvýšení efektivnosti hospodaření s finančními zdroji ze strany veřejnosti, voličů i ze strany státu. Z toho důvodu byly vytvořeny a rozvíjeny metody a postupy sestavení rozpočtu, jmenovitě se jedná o tyto druhy:

- přírůstkový způsob,
- fixně limitovaný rozpočet,
- přístup nulové základny,

- performance budgeting,⁴
- metoda programového rozpočtování,
- komunitní nebo generované rozpočty (*Provazníková, 2009*).

Tradiční metoda sestavení rozpočtu je hned první uvedená tzv. přírůstková, kdy plánovaný rozpočet vychází z předešlého a je upraven o změny. Podstatou je odhad a stanovení meziroční změny, o které se upravuje rozpočet minulý. Druhým typem je fixně stanovený limitovaný rozpočet, který nejčastěji uplatňuje vláda k plánování rozpočtů ministerstev a odborů. Velice komplikovaným přístupem je metoda s nulovým základem, který zkoumá jednotlivé položky do nejpřesnějšího vyčíslení. Jak napovídá samotný název dalšího typu stanovení rozpočtu – rozpočtování dle výsledku – je zde kladen důraz jednak na zhodnocení efektivnosti a hospodaření, ale především i na cíle a jejich úspěšné naplnění.

2.4.1 Struktura územního rozpočtu

Územní rozpočet se nejčastěji vytváří ze dvou úhlů pohledu, za prvé je to běžný rozpočet a druhým pohledem je kapitálový. Opakující se položky jsou řazeny do běžného rozpočtu a vypovídají o určité provozní činnosti obce. Balance běžného rozpočtu znázorňuje následující tabulka.

Tab. 2.2 Balance běžného rozpočtu

Příjmy	Výdaje
<i>Daňové</i> (svěřené, sdílené, místní a správní poplatky)	- všeobecné veřejné služby - veřejný pořádek - vzdělávání
<i>Nedaňové</i> (uživatelské poplatky za služby, z pronájmu, od vlastnických neziskových organizací, zisk z podnikání, atd.)	- péče o zdraví - bydlení - komunální služby - na podnikání
<i>Přijaté transfery</i> (dotace ze státního rozpočtu a fondů, od územních rozpočtů, dary, sankce a jiné nahodilé příjmy)	- ostatní běžné výdaje - placené úroky - běžné dotace a jiným rozpočtům
<i>Saldo - přebytek</i>	<i>Saldo - schodek</i>

Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů. Teorie a praxe*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9, s. 62.

⁴ Performance budgeting v překladu rozpočtování dle výsledku.

Běžný rozpočet může být vytvořen jako vyrovnaný, kdy příjmová strana bude stejnou částkou odpovídat straně výdajové. Může ale nastat i deficitní situace, kdy výdaje převyšují nad předpokládanými příjmy. V tomto případě dochází ke zhoršenému hospodaření oproti vyrovnanému rozpočtu, kde je dodrženo krytí výdajů běžnými příjmy obce. Může dojít ke schválení i přebytkového rozpočtu, kdy některé příjmy se vztahují k následujícímu období (například ke splacení jistiny dluhu).

V tabulce 2.2 je znázorněn běžný neboli provozní rozpočet, druhý pohled v případě financování investičních potřeb je nazýván kapitálovým rozpočtem. Jedná se o sestavení rozpočtu výjimečných a jednorázových příjmových a výdajových položek, které obvykle přesahují běžný rozpočtový rok. Tento rozpočet může být opět sestaven ve třech variantách: vyrovnaný, přebytkový či deficitní. Následující tabulka zachycuje ukázkou možných investičních příjmů a výdajů.

Tab. 2.3 Bilance kapitálového rozpočtu

Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none"> - z prodeje majetku - kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy - příjmy z půjček - příjmy z emise vlastních obligací - přebytek běžného rozpočtu - dary na investice 	<ul style="list-style-type: none"> - na investice - kapitálové dotace jiným rozpočtům - na nákup obligací, akcií - poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky - splátky dříve přijatých půjček - krytí deficitu běžného rozpočtu

Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů. Teorie a praxe*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9, s. 63.

Problematika zařazení některých nejednoznačných položek komplikuje správné sestavení rozpočtu. Některé položky totiž mohou být obsaženy, jak v běžném, tak v kapitálovém rozpočtu. Například splátka jistiny úvěru nebo stroje a zařízení, které splňují možnost zařadit majetek do obou rozpočtů. V tomto případě je ovšem doporučováno stroj řadit do rozpočtu běžného.

Sestavování rozpočtu se pojí s několika základními principy. Jak bylo výše zmíněno, rozpočet může být schválen i jako deficitní, ale z dlouhodobého hlediska platí pro hospodaření obcí **vyrovnanost** rozpočtu, to znamená, že deficitní rozpočet jednoho období by měl být pokryt přebytky jiných období. Mezi další hledisko patří **jednotnost**, tzn.

období, kdy jsou zastupitelům ke schválení předkládány příjmy a výdaje současně, z důvodu odhlasování jednoznačného výsledku. Posledním principem je **univerzalita**, která souhrnně vyjadřuje, že rozpočet musí obsahovat všechny položky související s rozpočtovým hospodařením a není možno některé vyloučit nebo záměrně neuvést.

2.4.2 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces je elementárním nástrojem, který vede k dosažení cílů a vnitřní soudržnosti rozpočtové politiky, pomocí něj dojde k naplnění politického programu (*Lorenc, Kašpárková, 2013*). Tento proces je uceleným souhrnem činností nezbytných k rozhodování a řízení hospodaření obce v daném rozpočtovém období. Je sestavován na jeden kalendářní rok, ale celý proces je mnohem delší – obecně ho tvoří 1,5 až 2 roky. V první řadě musí být ujasněny hlavní priority obce, pak následuje sestavení takzvaného rozpočtového výhledu a rozpočtu. Zastupitele hlasováním vytvořený rozpočet přijmou, v opačném případě – nepřijetí – musí přicházet krok úprav, a až poté se dle schváleného rozpočtu hospodaří v daném období. Po celý kalendářní rok probíhají průběžné kontroly a v konečné fázi dochází k vyhodnocení hospodaření. Přesný postup rozpočtového procesu s přibližným časovým vymezením znázorňuje následující tabulka.

Tab. 2.4 Časový harmonogram rozpočtového procesu

Činnosti rozpočtového procesu	Datum
1. rozpočtový výhled	kdykoli během roku
2. vypracování a zveřejnění rozpočtu	
- sestavení, projednání	říjen – prosinec předcházejícího roku
- projednání finančním výborem	prosinec, leden následujícího roku
- vyvěšení a schválení	únor – březen běžného roku
3. rozpočtové provizorium	není-li rozpočet schválen před 1. lednem
4. rozpis rozpočtu	listopad, prosinec předcházejícího roku
5. hospodaření a kontrola	nejpozději do 30. 6. (pro následující rok)
6. změny rozpočtu	dle potřeby
7. závěrečný účet	nejpozději 30. 6. následujícího roku

Zdroj: Vlastní zpracování.

Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů nařizuje orgánům územních samospráv mít povinně vytvořen **rozpočtový výhled** na 2 – 5 let následujícího období a ne jenom setrvat v tvorbě rozpočtu na jedno období. Pro upřesnění, by tedy obec po schváleném rozpočtu na rok 2016, musela sestavit rozpočtový výhled na rok 2017 a 2018. Tato povinnost

byla uzákoněna až od roku 2001, kdy je součástí legislativy povinnost sestavení středně až dlouhodobé rozpočtové prognózy.⁵ V zákoně není uveden přesný termín schválení rozpočtového výhledu, zastupitelstvo o něm může hlasovat i při projednávání rozpočtu. Zákon je také benevolentní v míře přesnosti rozpočtového výhledu, každá obec má pouze stanoveny základní položky, které musí vyčíslit: celkové příjmy, celkové výdaje, celkové pohledávky a závazky. Cílem rozpočtového výhledu je ujasnění finančního záměru a hospodářské politiky obce pro střednědobé období v budoucnu a lepší strategické a dlouhodobé plánování. Díky tomu mohou orgány obce snadněji plánovat, hospodařit a rozvíjet provozní a inovativní záležitosti, které hodlají naplňovat pro své občany a vyhnout se tak zadluženosti a nedostatku finančních prostředků, které by mohly v budoucnu nastat. Vzhledem k tomu, že je volební orgán časově omezen, je rozpočtový výhled i jakýmsi pojítkem pro snazší pochopení stávajících záměrů i pro nové zastupitele. Postup samotného vypracování výhledu není v zákoně uveden, vychází se tedy z analýzy příjmů a výdajů minulých let a aktuálních dat s přihlédnutím předpokládanému vývoji ekonomických ukazatelů (HDP, inflace, daňové změny, změny v rozpočtovém určení daní a jiné), ale za splnění předpokladu nenadhodnocování ani podhodnocování jednotlivých položek.

V rozpočtovém procesu následuje sestavení samotného rozpočtu, který je vytvářen na základě rozpočtového výhledu, z kterého vychází. Rozpočet územních samospráv již byl podrobně rozebrán na začátku této kapitoly. Návrh rozpočtu musí zveřejnit obecní úřad na své úřední desce a dále způsobem umožňujícím dálkový přístup (elektronická úřední deska) po dobu stanovených 15 dnů před projednáváním zastupitelstva. Občané mohou připomínky a námítky přednést přímo na veřejném zasedání nebo písemnou formou. Sestavení rozpočtu by proto mělo být v takové podobě, aby bylo srozumitelné i občanům obce.

Ministerstvo financí svou vyhláškou č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě určuje **rozpočtovou skladbu**. Rozumí se jí systém, který zabezpečuje třídění příjmů a výdajů územních samosprávných celků stejným způsobem. Tato klasifikace jednoduše umožňuje srovnání příjmové a výdajové situace jednotlivých veřejných rozpočtů dané země. Rozpočtová skladba je prezentována jako analytické členění bankovních a jiných účtů (*Lorenc, Kašpárková, 2013*). Z toho vyplývá, že napomáhá ke snazšímu vyhodnocení hospodaření a případnému krytí naplánovaného schodku. Analytické členění rozpočtové

⁵ Novela č. 140/2006 Sb., která přinesla změny v zákoně č. 250/2000 Sb., a to v případě dlouhodobých závazků se musí v rozpočtovém výhledu promítnout jejich dopady do hospodaření po celou dobu trvání dluhu. V rozpočtovém výhledu musí být vždy pamatováno na splátky hrazené v daném období.

skladby se nevztahuje na peněžní operace související s podnikáním, sdruženými prostředky a cizími prostředky. Tyto vyjmenované činnosti jsou účtovány na samostatných bankovních účtech. Klasifikace vede k obecné jednotnosti a přehlednosti daných rozpočtů. Musí být respektovány stanovené principy:

- jednotnost – je vyjádřena identickou soustavou v celém systému veřejného rozpočtu,
- závaznost – upravuje ji vyhláška Ministerstva financí,
- zásada dlouhodobé stability třídění – podstatné pro časovou analýzu rozpočtů,
- kompatibilita – je v souladu s českými i mezinárodními účetními a statistickými standardy,
- a srozumitelnost – z důvodu určení nejen pro odborníky, ale i pro širokou veřejnost.

Pro třídění položek rozpočtové skladby může územní celek zvolit jednu ze čtyř možných variant. **Kapitolní třídění** se týká pouze státního rozpočtu, pro územní samosprávy je nepovinné. Základním tříděním je takzvané **druhov**é, které je vztahováno na veškeré peněžní operace rozkládané dále na příjmy, výdaje a financování, jak je patrné z níže uvedené tabulky 2.5. Příjmy jsou rozčleněny dále na daňové, nedaňové, kapitálové a dotace přijaté. Podle svých investičních vlastností jsou výdaje členěny na běžné a kapitálové. A poslední skupinou je financování, které má výjimečné postavení. Zde jsou řazeny operace související s vypořádáváním rozpočtového deficitu.

Tab. 2.5 Druhové třídění rozpočtové skladby

<i>Příjmové operace</i>	1 - daňové příjmy 2 - nedaňové příjmy 3 - kapitálové příjmy 4 - přijaté dotace (41 – neinvestiční, 42 – investiční)
<i>Výdajové operace</i>	5 – běžné výdaje 6 – kapitálové výdaje
<i>Financování</i>	8 – třída 8

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z knihy: KINŠ, Jan. *Rozpočtová skladba v roce 2004 Strukturální politika EU a praktické příklady*. Praha: Pragoeduca, 2004. 218 s. ISBN 80-7310-016-9, s. 23, 25.

Třetí druh je z hlediska **odvětvového** rozdělení. Mezi příjmy se zahrnují pouze kapitálové a nedaňové operace. Základní oblasti třídění jsou: zemědělství, lesní hospodářství a rybářství; průmyslová a ostatní odvětví hospodářství; služby pro obyvatele; sociální věci a politika zaměstnanosti; bezpečnost státu a právní ochrana; všeobecná veřejná správa a služby (Schneiderová, 2014). A posledním typem členění je **konsolidační**. „Konsolidační třídění umožňuje vyloučit duplicity na základě interních transferů mezi fondy a korekci příjmů na straně jedné a korekci výdajů na straně druhé při započítávání příjmů a výdajů,“ jak tvrdí Provozničková (2009, s. 111).

Dalším krokem rozpočtového procesu, vycházejícího z tabulky 2.4, je **rozpočtové provizorium**. Využití možnosti hospodařit dle provizoria mohou všechny územní celky v případě, že rozpočet na dané rozpočtové období nebyl schválen zastupitelstvem obce před 1. lednem daného rozpočtového roku. Jedná se pouze o dočasnou záležitost, je vyloučeno hospodařit dle provizoria po celé období. Hospodaření dle rozpočtového provizoria předchází stanovení zásad, které stanoví zastupitelstvo na posledním zasedání na konci roku, kdy měl být schválen rozpočet na následující období. Tato mimořádná situace může například nastat po volebním referendu, kdy složení nového zastupitelstva nemusí souhlasit s připraveným návrhem rozpočtu. Jaká pravidla zastupitelstvo stanoví, závisí zcela na nich, v tomto případě není vymezen nějaký přesný postup. Proto zásadní pravidla rozpočtového provizoria mohou být schválena v různých formách a s různou dobou trvání.

Po schválení rozpočtu zastupitelstvem se provádí **rozpis rozpočtu**. Tímto administrativním úkonem dochází k rozepsání schváleného rozpočtu dle rozpočtové skladby nebo ještě na podrobnější členění položek dle potřeb územního celku. Rozpis rozpočtu také bezpodmínečně zahrnuje sdělení závazných ukazatelů rozpočtu subjektům, které se tímto povinně řídí – příspěvkové organizace, neziskové organizace, apod. Jedná se o písemnou formu dopisu určeného pro příjemce financí z rozpočtu obce.

Problematikou **změn rozpočtu**, které mohou nastat z organizačních, metodických a věcných změn se zabývá § 16 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Příkladem organizační změny je zřízení nebo zánik příspěvkové organizace. V praxi se běžně územní celky setkávají s metodickou změnou, která vzniká z podnětu legislativních obměn v podobě navýšení či snížení sazby DPH, změna rozpočtového určení daní. Věcnou změnou se rozumí skutečnosti, které působí na hospodaření a musí tedy dojít k úpravě rozpočtových ukazatelů – neuskutečnění naplánované investice, nižší plnění očekávaných

daňových příjmů. Rozpočtové změny jsou prováděny opatřeními ze strany rady obce, v pravém slova smyslu spíše starostou v rozsahu, který mu svěřilo zastupitelstvo, a dochází tak k odezvě výše zmíněných nahodilostí, jež by podstatně ovlivnily hospodaření obce.

Celé hospodaření za uplynulý kalendářní rok se souhrnně zaznamená na konečný **závěrečný účet**. V něm jsou obsaženy veškeré údaje o plnění rozpočtu – příjmů, výdajů dle rozpočtové skladby, také všechny finanční operace i tvorba a využití fondů. Vše je rozpracováno do takových podrobností, aby bylo možné zhodnotit finanční hospodaření organizace i jejich zřízených právnických osob. Závěrečná zpráva musí vyplývat z pravdivých a skutečných informací zpracovaných způsobem srozumitelným a úplným s odůvodněním naplnění stanoveného rozpočtu a její rozpočtové politiky. Dovršením kompletního obsahu zprávy je komentář k účetním informacím, odpovídající konečný stav závazků a pohledávek, hospodaření s majetkem a fáze finančních investic. K závěrečnému účtu se povinně přikládá i zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření. Jak již bylo výše zmíněno, obce jsou odpovědný za povinnost dát přezkoumat své hospodaření za uplynulé účetní období. Nejčastěji bývá návrh závěrečného účtu projednáván se zřízeným finančním výborem a až následně dochází k zveřejnění na úřední desce a způsobem umožňující dálkový přístup. Obce musí projednat závěrečný účet nejpozději do 30. 6. následujícího roku, a to s vyjádřením souhlasu s celoročním hospodařením bez výhrad nebo s výhradou. Zastupitelstvo obce reaguje na zjištěné chyby nápravnými opatřeními, aby předešla výhradě k výsledkům přezkumu následujícího roku.

3. Hospodaření územních samosprávných celků

V podkapitole 2.3 byla poodhalena podstata funkce územních samospráv z pozice samostatné působnosti. Zákon o obcích č. 128/2000 Sb., vymezuje paragrafem 38 náplň hospodaření jako účelné a hospodárné nakládání a spravování vlastního majetku. S tím neodmyslitelně souvisí i efektivní řízení a rozhodování s finančními zdroji, které má organizace k dispozici. Rozdělení a investování do veřejných statků a služeb, které vyžadují potřeby místních obyvatel, a zvážení přidělů finančních prostředků, tak aby byly co nejlépe alokovány a využity. S hospodařením finančních toků souvisí i pokrytí nákladů na běžný chod úřadu. Hospodaření s financemi je až druhým nejdůležitějším úkolem organizace, jemu předchází získávání disponibilních prostředků prostřednictvím vlastní podnikatelské činnosti, z fondů jiných rozpočtů, darů, spolupráce s jinými obcemi a momentálně nejaktuálnější formou účelného získání peněžních prostředků jsou evropské granty a dotace.

Tato kapitola je zaměřena na hloubkový rozbor jednotlivých položek rozpočtového hospodaření územních celků, respektive je vztažena především na obce. Je důležitým teoretickým východiskem a logickým vodítkem pro praktickou část zaměřenou na analýzu a komparaci rozpočtového hospodaření vybraných obcí z mikroregionu Buchlov.

3.1 Rozpočtové hospodaření obce

Rozpočtové hospodaření legislativně upravuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Vymezuje požadavky v rozsahu finančního hospodaření a je zaměřen na přesné definice a určení jednotlivých částí celého rozpočtového hospodaření a rozpočtového procesu. Rozpočtové hospodaření globálně shrnuje činnosti související s přerozdělením a s nakládáním peněžních zdrojů, které má obecní úřad k dispozici, na předem naplánované výlohy dle potřeb a na základě finančního plánu. S tímto hospodařením souvisí i jednotlivé plnění finančního plánu při rozpočtovém omezení a spojení problematiky neomezenosti potřeb – výdajů a omezenosti financí. Priorita důležitosti uspokojení určité sorty potřeb před druhými a problematika jejich krytí, popřípadě výpomoc cizími zdroji s následnou zadlužeností, musí být zváženo při tvorbě ročního rozpočtu a rozpočtových výhledů. Samozřejmě, že s vysoce nákladnými investicemi je úskalí zadluženosti vysoce pravděpodobné, a je třeba k rozhodování zastupitelů přistupovat

pragmaticky, ekonomicky i s finančním ohledem do budoucnosti fungování obce. Rozpočtové hospodaření je jedním z nejdůležitějších charakteristických rysů územních celků se samostatnou působností, a díky níž můžeme vyvodit konečné zhodnocení finanční pozice dané obce.

Rozpočtový proces byl teoreticky vymezen v předchozí kapitole, ze které budeme vycházet pro následující detailnější rozebrání příjmových a výdajových položek, které jsou členěny na základě rozpočtové skladby. Jak už také bylo zmíněno, rozpočet může být vyhotoven jako dvě samostatné bilance – běžná a kapitálová, anebo druhou dovolenou možností je začlenění obou bilancí do jediné struktury.

3.2 Příjmy

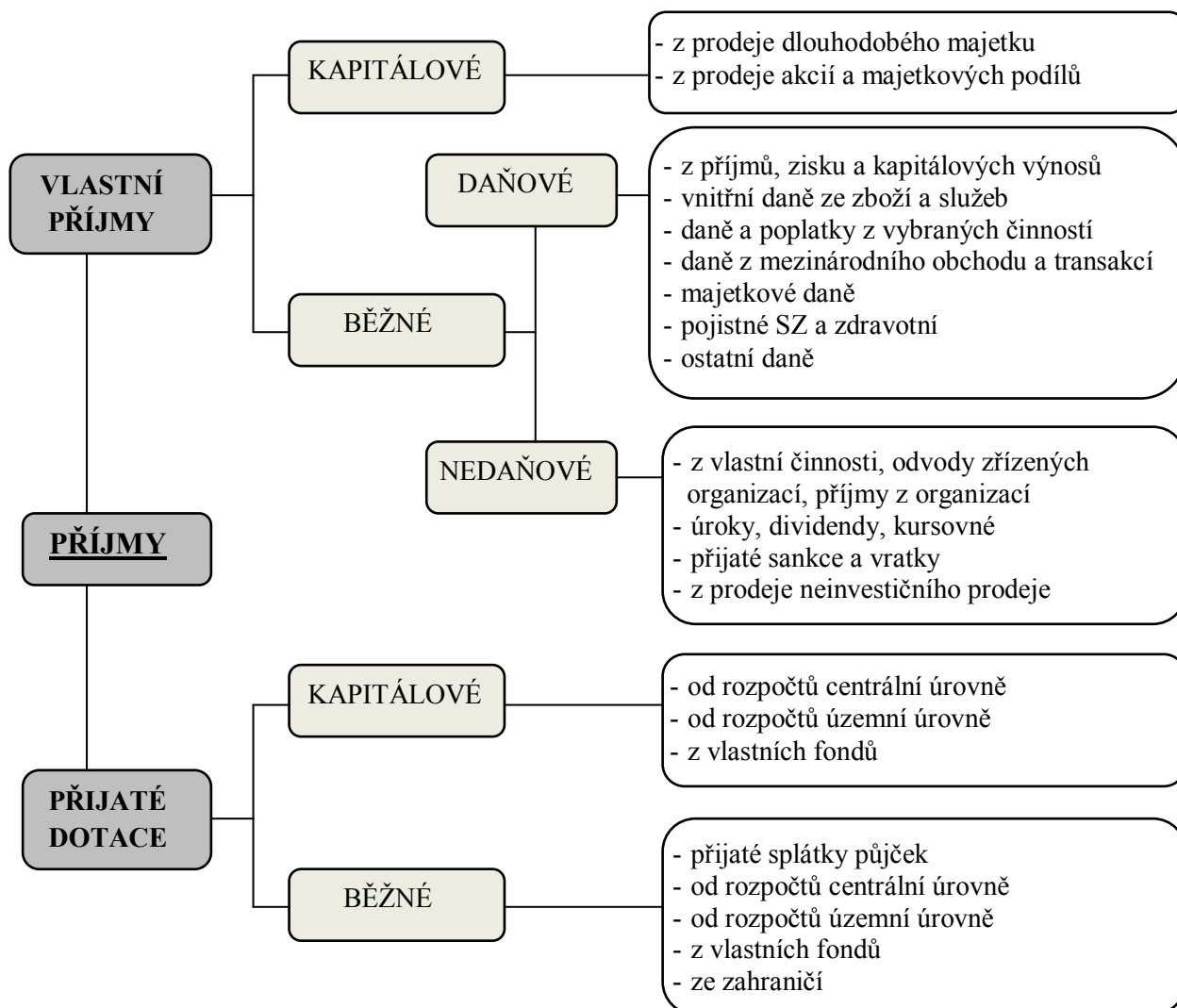
Pro krytí a zajišťování veřejných potřeb musí nutně obecní úřad disponovat s peněžními prostředky, které jsou tvořeny v rozpočtu buďto vlastními nebo příjmy přijatými. Neodmyslitelným úskalím v rozhodování o využití financí souvisí rozpočtové omezení, to zabraňuje utrácet peněžní prostředky libovolně a bez uvážení. Zákon o rozpočtových pravidlech dle § 7 mezi příjmy začleňuje jmenovitě tyto druhy: z vlastního majetku a majetkových práv, z výsledků vlastní činnosti, z hospodářské činnosti organizace, ze správní činnosti a z výkonu státní správy, výnosy daní nebo podíly na nich, přijaté peněžité dary a příspěvky, prostředky získané správní činnosti ostatních orgánů státní správy a jiné příjmy.

Příjmy územních rozpočtů lze separovat do čtyř základních kategorií: **daňové příjmy, transfery a dotace, nedaňové příjmy** a poslední **úvěry a půjčky**. Z vyjmenovaných typů příjmů mají první tři druhy společný charakteristický rys **nenávratných** příjmů. Tvoří podstatu a základní finanční zdroj územních orgánů na potřeby své regionální politiky. Jsou shodné s některými daňovými vlastnostmi – nenávratnost, neekvivalence a nedobrovolnost.⁶ Proto jsou zde primárně řazeny daňové příjmy. Zde je podstatné to, že obec tyto příjmy získává, aniž by docházelo ke zpětnému navrácení a tvoří podstatnou část celkových příjmů rozpočtu. Návrtné příjmy – úvěry a půjčky – jsou poskytnuty obcím na omezenou dobu s povinností splacení. Jsou využívány při vyrovnání účetní bilance, kdy úřadům se nedostává

⁶ Nenávratností se rozumí nemožnost subjektu zpětnému nárokování na vrácení zaplacené částky. Neekvivalence definuje, že suma, kterou poplatník uhradil, neodpovídá částce spotřeb financovaných z veřejného rozpočtu (územního rozpočtu).

dostatek návratných příjmů. Následující schéma je zaměřeno na detailní výčet příjmů návratných, se kterými běžně obecní úřady přichází do styku a se kterými následně disponují.

Schéma 3.1 Rozčlenění rozpočtových příjmů obce

Zdroj: JECH, Jaromír et al. *Průručka člena zastupitelstva obce*. Praha: Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, 2002. 180 s. ISBN 80-238-9120-0, s. 37.

Na místě je vhodné i zmínit rozčlenění nad rámec uvedeného schéma, kde je možno příjmy separovat na **obligatorní** a **fakultativní**. Obligatorní vyplývají ze zákona a představují tu část příjmů, která plyne do obecního rozpočtu na základě státního rozhodnutí – typickým příkladem jsou daně. Oproti tomu fakultativní příjmy vyjadřující soběstačnost obce, a tedy nepodléhají řízení státu a závisí zcela na obecní autoritě.

Výchozí schéma znázorňuje rozčlenění vlastních příjmů obcí na běžné, což jsou příjmy, ty které každoročně opakovaně plynou do obecního rozpočtu a je vhodné s nimi pokrývat taktéž skupinu opakujících se výdajů. Naopak druhou větví vlastních příjmů jsou kapitálové, jedná se o přesný opak běžných, a tedy lze zjednodušeně říci, že jsou jednorázovými a neobvyklými příjmy. V další podkapitole se blíže zabývají podrobnostmi a hloubkovým definováním běžných příjmů územních celků.

3.2.1 Daňové příjmy

Tyto příjmy tvoří podstatnou část celkových příjmů většiny rozpočtů územních celků, lze je považovat za jakousi jistotu příjmů ze státního rozpočtu, který je přerozdělen obcím. Obecní zastupitelstvo s nimi při sestavování rozpočtového výhledu na plánování finanční situace následujících let mohou počítat a vycházet z nich, avšak tato suma není pro každý rok jednotně stanovena. Dle zákona o rozpočtovém určení daní č. 243/2000 Sb., dochází k přerozdělení příjmů z důchodových daní fyzických i právnických osob a nepřímých spotřebních daní ze státního rozpočtu do nižších úrovní územních samospráv dle zákonem stanoveného klíče. Jedná se o takzvané **rozpočtové určení daně** (RUD), nebo také zkráceně daňové určení.

S rozpočtovým určením daně úzce souvisí pojem daňová pravomoc. Rozumí se tím, kdo má právo ovlivnit předmět a základ daně, způsob výpočtu, sazbu daně, slevy a osvobození a jiné. Územní samosprávné celky mají svěřenu jen malou pravomoc a to jen obecní úřady, kraje prozatím s žádnou nedisponují. Největší daňová pravomoc na straně obce je v případě místních poplatků, částečně mohou ovlivnit daň z nemovitosti. Díky pravomoci lze rozlišit daňové výnosy obcí na **svěřené a sdílené daně**. Svěřené daně lze definovat tak, že daňový výnos plyne do obecního rozpočtu přímo dané obci, na jejímž území byl vybrán. Typickým příkladem je daň z nemovitosti. O navýšení těchto příjmů se může obec zapříčinit jen tak, že bude usilovat o větší počet poplatníků uvedené daně z nemovitosti, způsobem omezeným její působností. Naopak daně sdílené mají tu rozdílnost, že obcím připadá procentní výnos na celostátním hrubém výnosu daní⁷ (CHV) v rámci celé rozpočtové soustavy, ukázkovým příkladem je daň z přidané hodnoty nebo daň z příjmů fyzických a právnických osob. Podíl

⁷ Celostátní hrubý výnos daní upřesňuje § 2 zákon o rozpočtovém určení daní, jako peněžní prostředky vybrané v průběhu rozpočtového roku správcem daně, snížené o vrácené prostředky. Základ výpočtu pro přiděl územním celkům 100 % celostátního hrubého výnosu dílčích druhů daní s výjimkou daně z příjmů fyzických osob (mimo daň dle § 6 a daně vybrané srážkou), kde je základ 60 %. U právnických osob je od základu odečtena daň z příjmů právnických osob, kdy je poplatníkem sama obec nebo kraj.

na výnosech směřující do obecních rozpočtů je na základě zákonem stanovených kritérií – nejčastějším parametrem je počet obyvatel k celkovému počtu obyvatelstva země a násobeného velikostním koeficientem. Ten je přiřazen dle jedné ze čtrnácti kategorií dle velikosti obce. Územně příslušný finanční úřad dané procento stanovené obci ve vyhlášce vynásobí dvakrát měsíčně (k 5. a 20. dni) celostátní hrubý výnos jednotlivých daní a dosáhnou tak potřebného výsledku aktuálního podílu každé obce a ten převedou na její bankovní účet, v případě, že přesahuje hraniční sumu 500 Kč.

Tab. 3.1 Koeficient pro výpočet podílu na sdílených daních

Obce s počtem obyvatel od - do	Koeficient postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0 - 50	1,0000	1,0000 x počet obyvatel obce
51 – 2 000	1,0700	50 + 1,0700 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 50
2 001 – 30 000	1,1523	2 136,5 + 1,1523 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 2 000
30 001 – a více	1,3663	34 400,9 + 1,3663 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000

Zdroj: zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, příloha č. 2⁸

Od 1. 1. 2016 je přiděleno obcím na základě vyhlášky Ministerstva financí: 20,83 % CHV daně z přidané hodnoty, 23,58 % CHV daní z příjmů a 1,5 % CHV daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti přidělen dle počtu zaměstnanců, 30 % výnosu ze záloh hrazených na daň z podnikatelské činnosti fyzických osob s trvalým bydlištěm dané obce v termínu splatnosti daně. Názorné vyobrazení dle zveřejněného schématu ministerstva financí je uvedeno v příloze č. 1.

Důchodové daně

Oproti majetkovým daním je tento typ mnohem mladší, byl zaveden až ve 20. století. Jsou odvislé od hospodářského vývoje a momentálního stavu hospodářského cyklu ekonomiky. Do této kategorie daně je řazena individuální důchodovou daň z příjmů fyzických osob a dále daň korporátní z příjmů ze zisků právnických osob. Jedná se o nejvýznamnější finanční toky

⁸ Zákon stanovuje koeficienty pro čtyři největší města České republiky samostatně: Praha – 4,0641, Brno, Ostrava a Plzeň – 2,2961.

celkového daňového výnosu. Daň z příjmů fyzických osob je také kromě hospodářství odvislá i od politického vývoje, díky těmto zásahům jsou do jisté míry nestabilními. Tento fakt je nejlépe pozorovatelný u daně z příjmů fyzických osob z podnikání. U živnostníků s trvalým bydlištěm v dané obci je zde jakási možnost motivační pohnutky k podnikání ve vlastní obci v podobě 30 % příjmů ze záloh odváděných na tuto daň plynoucích do místního rozpočtu obce. Je důležité brát v úvahu fakt, že výše zmíněných 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně je určeno pro všechny obce v zemi. Pro vyjádření konkrétního podílu vybrané obce podílející se na 23,58 % CHV dostaneme jako součet poměru výměry katastrálního území konkrétní obce v porovnání k celkové výměře všech obcí a vynásobeného koeficientem dle tabulky 3.1. Kolik danému územnímu celku náleží z 1,5 % podílu z CHV příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, je dáno poměrem počtu zaměstnanců v obci k celkovému počtu zaměstnanců v České republice. Stejný postup je i v případě podílu na sdílené dani a to daně ze zisků firem, které taktéž tvoří určitou část daňových příjmů místního rozpočtu.

Daňové příjmy obcí tedy tvoří v největším zastoupení sdílené daně dle RUD, dále výlučně daň z nemovitostí a další daňové příjmy – místní poplatky a také správní poplatky a platby týkající se ochrany životního prostředí. Z pohledu plánování rozpočtových příjmů pro budoucí fungování obce jsou tyto další daňové příjmy nejlépe predikovatelné. U daní z příjmů je zde velká závislost na výkyvech hospodářského cyklu.

Majetkové daně

Jedná se o jednu z nejstarších typů daní a lze ji také označit přívlastkem lokální. U majetkových daní má obec k dispozici určité pravomoci a může je tedy ovlivňovat. V tomto případě dani podléhá stav majetku k danému okamžiku nebo převod majetku.

Daň z nemovitosti obci náleží ve stoprocentní výši a zároveň je to jediná daň, kterou obec může ovlivňovat – velikostní, vnitřní a místní koeficient, kterými mohou orgány obce upravit sazbu daně. Velikostní koeficient, který její zákonem stanoven může o jeden stupeň navýšit, anebo až o tři kategorie snížit dle tabulky 3.2. O zavedení vnitřního koeficientu rozhoduje místní orgán, jedná se o koeficient 1,5 týkající se ostatních staveb (ne obytných domů) a samostatných nebytových prostor. Místní koeficient může být stanoven číselně – 2, 3, 4 až 5, kterým je násobena výsledná daňová povinnost poplatníka. Koeficienty jsou závazné pro občany obecně závaznou vyhláškou. Správu daně z nemovitých věcí vykonává finanční úřad

s místní příslušností, dle území, kde se stavba nachází. Z vlastního majetku a nemovitých věcí jsou územní samosprávy osvobozeny.

Tab. 3.2 Místní koeficienty dle počtu obyvatel obce

Koeficient	Počet obyvatel
1,0	do 1 000
1,4	1 001 – 6 000
1,6	6 001 – 10 000
2,0	10 001 – 25 000
2,5	25 001 – 50 000
3,5	nad 50 000 ⁹
4,5	Praha

Zdroj: Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, § 6.

Pro přehlednost a rekapitulaci následující tabulka uvádí jednotlivé procentní podíly územních samospráv na celkových vybraných daňových příjmech, které se přerozdělují do jednotlivých rozpočtů rozpočtové soustavy. Pro úplnost a přehlednost jsou zde zahrnuty přiděly obcí, krajů a státního rozpočtu spolu se státním fondem.

Tab. 3.3 Podíly na vybraných daňových příjmech v roce 2016 [%]

Druh daně	Podíl obcím	Podíl krajům	Podíl SR a SF
Daň z přidané hodnoty	20,83	8,92	70,25
Spotřební daně	0,00	0,00	100,00
Daň z příjmů PO	23,58	8,92	67,50
Daň z příjmů FO – závislá činnost	25,08	8,92	66,00
Daň z příjmů FO – srážková	23,58	8,92	67,50
Daň z příjmů FO – podnikatelé	44,15	5,35	50,50
Daň z nemovitosti	100,00	0,00	0,00
Silniční daň	0,00	0,00	100,00
Daň z převodu nemovitostí	0,00	0,00	100,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní.

Místní poplatky

Tento typ lokálních či regionálních plateb mají charakter fakultativní, a tedy je zcela ponecháno rozhodnutí na zastupitelstvu obce, zda na daném území tyto poplatky zavede. Není, zde od věci také zmínit, že v tomto případě příjmů mluvíme o poplatcích nikoli

⁹ Dle zákona se koeficient 3,5 uplatní ve statutárních městech, Františkových Lázních, Mariánských Lázních, Luhačovicích a Poděbradech.

o daních, je to určité specifikum daňového systému České republiky, kdy tyto poplatky ve své podstatě naplňují veškeré charakteristické rysy daní, ale zákon je jako daň nedefinuje. Pro zajímavost sousední stát Slovenská republika považuje tyto místně vybírané položky za daně.

Jelikož jsou tyto příjmy plně ponechány na správě místních obecních úřadů, je zde důležité zvážit jejich vyhlášení závaznou vyhláškou a porovnání příjmů vůči odpovídajícím nákladům. Jedná se o příjmy samosprávné působnosti obce, a tedy plynou přímo do rozpočtu obce, avšak musí být ze strany obecních orgánů dodržen a respektován související zákon o místních poplatcích. Příjem ze zavedených místních poplatků není pro celkový obecní příjem nikterak zásadní částkou, v průměru nepřesahuje ani 2 % z celkových příjmů územních celků, od toho by se měl také odrážet tlak na neustálé snižování a optimalizaci nákladů souvisejících se správou poplatků. Obec má ponechánu pravomoc se zaváděním místních poplatků, avšak hraniční sazební rozmezí je ustanoveno zákonem. Mezi místní poplatky dle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů se řadí:

- ze psů,
- za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- z ubytovací kapacity,
- za užívání veřejného prostranství,
- za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- ze vstupného,
- za provoz systému shromažďování, sběru přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.¹⁰

¹⁰ Od roku 2012 se díky rekodifikaci právních předpisů souvisejících s loterií poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj již nezahrnuje mezi místní poplatky. Dle zákona č. 202/ 1990 Sb., České národní rady o loteriích a jiných podobných hrách §41i uvádí – část odvodu z loterií a výherních hracích přístrojů a jiných technických herních zařízení je z 20 % příjmem státního rozpočtu a zbylých 80 % příjmem obecního rozpočtu. V případě ostatních loterií je podíl: 70 % stát a 30 % obce.

Zákon dále blíže upřesňuje předmět, poplatníka, základ, maximální sazbu, osvobození případně slevu těchto poplatků. Obec může dále rozšířit osvobození a blíže specifikovat podmínky poplatků závaznou vyhláškou. Díky odpovědnosti komplexní správy místních poplatků jsou obecní úřady nuceny samy obstarat plnění těchto poplatků, k tomu jí napomáhá takzvaný platební výměr. Jedná se o poplatek v případě, že místní poplatek není včas nebo ve správné výši uhrazen. Obec může platebním výměrem navýšit nezaplacený poplatek až na trojnásobnou výši.

Správní poplatky

Jsou taktéž řazeny mezi daňové příjmy, v rámci vykonávání přenesené působnosti obce. Tyto příjmy by měly rovněž pokrývat související náklady se správou těchto poplatků, nicméně se často v praxi setkáme s faktem dofinancování ze strany vlastních prostředků obce. Podrobné ustanovení týkající se vymezení a výpočtu poplatků upravuje zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. Poplatek související s výkonem státní správy plyne do státního rozpočtu, naopak u výkonu územních celků plynou příjmy do jejich místních rozpočtů. Jedná se o poplatky za správní úkony správních řízení, kdy odbory obecních úřadu vydávají povolení a rozhodnutí. Takovým správním poplatkem například jsou: za ověření listin a podpisů, za povolení změny jména a příjmení, za vydání výpisu z katastru nemovitostí či matriční poplatky a mnohé jiné.

Pro kompletní výčet daňových příjmů uzavírají tuto bilanční položku poplatky související s oblastí životního prostředí. Jedná se o tyto poplatky: za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, za znečišťování ovzduší, za uložení odpadu, odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, (Lorenc, Kašpárková, 2013).

3.2.2 Nedaňové příjmy

Jak je patrné z výchozího schématu 3.1 prvotního rozčlenění příjmů, jsou nedaňové příjmy především výnosy z vlastní činnosti obce, a tedy jsou to příjmy, které neplynou dle stanovení zákona. Obce mohou tyto finanční zdroje získávat pomocí majetku, který má ve svém vlastnictví prostřednictvím pronájmů, dále příjmy z podílů na zisku podniků s majetkovým vkladem obce, příjmy ze zřízených příspěvkových organizací, příjmy z finančních investic v podobě úroků, dividend, úroky z poskytnutých úvěrů. Běžným příjmem z obecního majetku je pronájem, ale také může zastupitelstvo obce rozhodovat o případném prodeji vlastního majetku a získat tak další finanční prostředky. Možnost

zhodnocení volně disponibilních financí může obec využít jako finanční investici do cenných papírů, vkladem na terminované účty nebo do nejméně rizikových – do státních pokladničních poukázek a státních obligací. Díky těmto nedaňovým příjmům je do jisté míry obec finančně soběstačnou a nezávislou na přidělech z podílů na sdílených daních.

V případě poskytování smíšených veřejných statků svým občanům, může být také v rozpočtovém příjmu řazen i **uživatelský poplatek**. Zastupitelstvo obce má v pravomoci rozhodování o výši užívatelského poplatku.

Za další neočekávané a poměrně malé příjmy, patřící do této kategorie nedaňových příjmů, jsou vybrané **sankční pokuty**. Jak již bylo v předchozí kapitole zmíněno, tyto sankční poplatky vyplývají z takzvaného přestupkového řízení, v rámci něhož je zřízena přestupková komise a váže na sebe přenesenou působnost obce. Pokuty mohou být vyměřeny například za znečištění veřejného prostranství a jiné nekázně občanů.

Mezi tyto nedaňové formy příjmů mohou být zařazeny i finanční zdroje plynoucí ze sdružených peněžních prostředků, dary a výtěžky z pořádaných sbírek. Jedná se o minimální příjmy.

Doposud byly definovány daňové a nedaňové příjmy vlastní z pozice obecního úřadu, další část teoretického vymezení je zaměřena na přijaté dotace, které jsou příjmem obce a mají v místním rozpočtu patřičný význam a důležitost, avšak jsou pouze obcí nenávratně přijaty.

Dotace

Dotace hned po daňových příjmech jsou druhým nejdůležitějším zdrojem příjmů v celkových rozpočtových příjmech, které je možné získat z různých úrovní veřejných rozpočtů – státní rozpočet, státní fond a krajský rozpočet. Z důvodu přenesené působnosti jsou peněžní prostředky přerozdělovány i obcím právě na výkon těchto svěřených činností. Obce a především pak malé obce nejsou svou podnikatelskou činností soběstačné krýt všechny potřebné výdaje a jsou závislé na příjmu dotačních transferů především ze státního rozpočtu. Získávání dotačních příjmů obcemi mohou být jednak z titulů běžných (neinvestičních) nebo kapitálových (investičních). Ty lze ještě dále členit na účelové a neúčelové. Účelové dotace jsou žádány na financování např. sborů požární ochrany, vzdělání a výdaje související s výkonem státní správy. Při nesplnění dotačních titulů a stanovených podmínek může dojít i k odebrání a následně zpětnému navrácení poskytnutých financí. V hospodaření obcí je

možné se nejčastěji setkat s dotacemi účelovými ze Státního fondu životního prostředí, kde je důležitá součinnost obcí v podobě finanční podpory z vlastních prostředků obce – jde o podmíněný typ dotace.

Se vznikem Evropské unie byly dotace pro obce rozšířeny o možnost čerpání finančních prostředků z vypsanych dotačních titulů a příležitost získat na základě vyhotoveného projektu potřebné finance na rozvoj svého obecního zázemí pro občany. Tato forma zajištění potřebných a nákladově náročných investic by se pro mnohé obce staly naprosto nedostupnými. Obvykle se jedná o přesné účelové, a tedy kapitálové dotace, které bývají vyplaceny až následně po dokončené realizaci projektu.

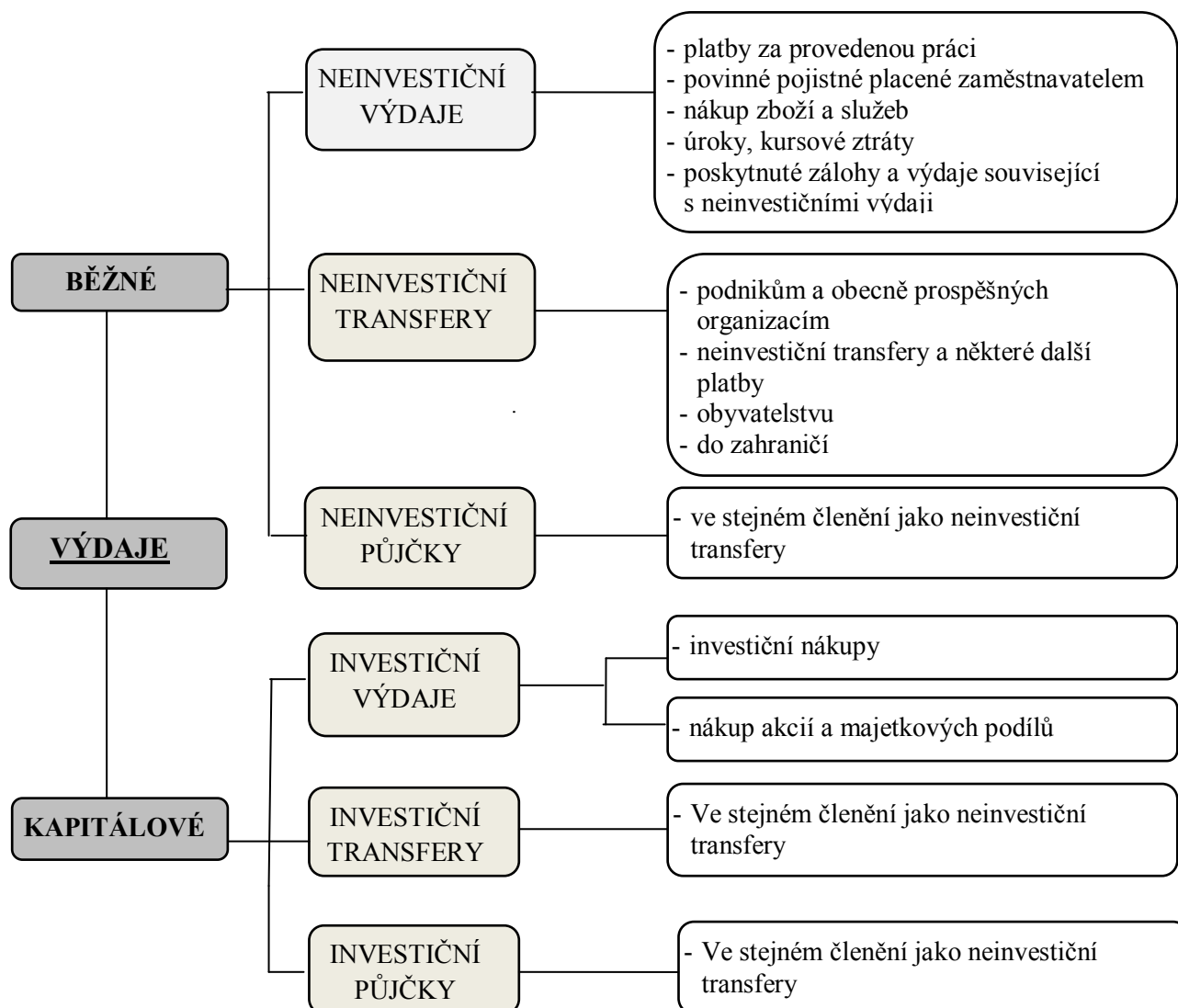
Pro komplexnost aktivních položek příjmů mohou obce nabývat také **návratné příjmy**, ty jsou využívány především z důvodu přijetí daňových příjmů z jiných rozpočtů až v průběhu rozpočtového období a obce se tak na počátku kalendářního roku mohou potýkat s nedostatkem financí, a to především v případě, že nemají vytvořeny rezervy. Takovým návratným příjmem a určitou pomocí v překlenutí nedostatku zdrojů mohou být například krátkodobé úvěry se splatností do jednoho roku. Střednědobých a dlouhodobých úvěrů se využívá při investicích na několik následujících období se splatností 10 až 15 let. A dále pak je možnost emise obligace, avšak je důležité zvážit náklady s touto akcí spojené – nákladové úroky a náklady na vydání cenných papírů. S každou formou těchto příjmů jsou vázány úrokové náklady, proto je zde na místě přívlastek návratné.

3.3 Výdaje

Jak již bylo výše popsáno v základní charakteristice územních samosprávných celků, obce zprostředkovávají veřejné statky místním obyvatelům, to neodmyslitelně souvisí s výdajem peněžních prostředků, které má k dispozici pro daný rozpočtový rok. V případě výdajů nemůžeme být tak jednotní pro všechny obce ve vymezení položek jako u příjmů rozpočtů, neboť výdajová strana je podmíněna specifickými potřebami občanů dané obce. Lze však pro všechny tyto municipality rozčlenit pasivní stranu bilance na běžné a kapitálové výdaje, jak je patrné na vyobrazeném schématu níže, což je závazné členění výdajů dle rozpočtové skladby. Běžnými výdaji jsou souhrnně označeny hrazené náklady na běžný chod obecního či městského úřadu, na činnost školských zařízení a veškeré provozní výdaje na údržbu veřejných prostor v obci. Výdaje stejně jako příjmy musí být zastupitelstvem obce při

sestavení rozpočtu naplánovány a vyčísleny. Některé výdajové položky jsou však těžko předvídatelné (např. náklady na odklizení sněhu) oproti tabulkovým platům zaměstnancům, které jsou zákonem stanoveny. Výše nákladů se neodmyslitelně odvíjí i od velikosti dané obce, svěřené rozsahu přenesené působnosti, a dále také, zda obec plní i funkci matričního a stavebního úřadu. Zde by mělo být dodrženo pravidlo mít nenávratné výdaje vynaložené na veřejné statky pokryty výnosem ze svěřených a sdílených daní, dále výnosem z místních a uživatelských poplatků a při nedostatku také dotacemi z rozpočtové soustavy.

Schéma 3.2 Rozčlenění rozpočtových výdajů obce

Zdroj: JECH, Jaromír et al. *Průručka člena zastupitelstva obce*. Praha: Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, 2002. 180 s. ISBN 80-238-9120-0, s. 39.

Kapitálové výdaje jsou přesným opakem výdajů běžných z pohledu návratnosti, tyto investiční výdaje totiž pro obec znamenají nenávratné výdaje – nebo také nepřímo návratné.

Návratných výdajů je v obecních rozpočtů minimum, jedná se o půjčky jiným prvkům rozpočtové soustavy nebo přímo místním občanům. Mezi tyto pasivní položky rozpočtové bilance jsou řazeny: výdaje na investiční výstavbu, pořízení nemovitostí včetně pozemků, nákup akcií, finanční vklady do obchodních společností a investiční transfery určené pro fyzické i právnické osoby. Dále také výlohy na generální rekonstrukce, kterým dochází k navýšení reálné hodnoty majetku a zařízení.

Při těchto investičních záměrech a vysoce nákladových akcích půjde v mnoha případech o zadávání veřejných zakázek – objektem je úplatné poskytnutí dodávek nebo služeb či provedení stavebních prací. Dle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách obec nemusí postupovat dle pokynů tohoto ustanovení v případě zakázek malého rozsahu – objednávka zboží a služeb nepřesáhne hodnotu bez DPH 2 miliony Kč a u stavebních prací je to hraniční suma 6 milionů Kč, avšak by měl být dodržen principu transparentnosti, rovného přístupu k zúčastněným stranám a s tím související problematika diskriminace.

Další možností, jak rozčlenit obecní výdaje, je hledisko dle ekonomické infrastruktury. Zde jsou na mysli výlohy, jak běžného tak i kapitálového druhu, stanovené pro výrobní účely (především pak pro obecní podniky, které zajišťují služby), dotace a půjčky na podporu soukromých podnikatelů pro zvýšení zaměstnanosti obce, výdaje na výstavbu veřejných komunikací, parků, budování průmyslových zón a jiné. Jak už bylo uvedeno, obec také zajišťuje i rozvoj a zaopatření z hlediska sociální infrastruktury. Jedná se o výdaje na vzdělávání o zdraví, na provoz sociálních zařízení a jiné.

A poslední variantou pro rozdělení obecních výdajů je dle funkce veřejných financí: alokační, stabilizační a redistribuční činnosti. Mezi výdaje na **alokační** činnost jsou řazeny výdaje na nákup služeb soukromých živnostníků pomocí veřejných zakázek, pokrytí nákladů na čisté veřejné statky (údržba veřejného pořádku a veřejného osvětlení, komunikace, veřejná zeleň) a smíšených statků (vzdělání, financování výdajových programů. S alokačními výdaji jsou úzce spjaty i výdaje **stabilizačního** charakteru. Obec prostřednictvím pořizování statků a služeb od místních podnikatelů příznivě ovlivňuje zaměstnanost v obci a stabilizaci pracovních příležitostí svých občanů. **Redistribuční** výdaje souvisí se získáváním peněžních prostředků z rozpočtů v podobě transfer s cílem vyrovnání rozvoje mezi obcemi daného regionu.

3.4 Hospodaření a organizační formy ÚSC zajišťující veřejné statky

Veškeré činnosti, které zajišťují obecní orgány pro své občany, pro stát, pro běžný chod úřadu na daném katastrálním území obce, můžeme souhrnně a jednotně označit hospodařením dané municipality. Jak můžeme vyvodit z výkladu výše uvedených teoretických aspektů, se k problematice hospodaření územních samosprávných celků váže velké množství činností, odpovědností a působností, které neodmyslitelně patří k existenci a fungování obce. Hlavním úkolem je zabezpečení, péče a rozvoj potřeb obyvatel obce, hospodaření a správa vlastního majetku a ostatní činnosti spadající pod samostatnou působnost obce. V rámci své činnosti, jak již bylo vysvětleno v předchozích kapitolách, vykonává také určité úkony pro stát ze svěřené přenesené působnosti. Obecní úřad se svými orgány a odbory musí komplexně zajistit ekonomické fungování obce, a efektivní a hospodárné nakládání s finančními zdroji, zvažování investičních záměrů určených nejenom pro současnou, ale i budoucí generaci obyvatel obce při zachování určité finanční stability výhledově i do budoucna.

K celkové hospodářské činnosti související se zajištěním veřejných potřeb obyvatel může obci napomoci zřízení různých forem organizací: komunální a neziskové organizace, obchodní společnosti, příspěvkové organizace anebo spolupráce s jinými obcemi.

Komunálními organizacemi jsou považovány zřízené odbory obecních úřadů, které plní funkci specifických úkonů v rámci přenesené působnosti. Nejsou obvykle určeny pro zajištění veřejných služeb.

Organizační složky, které nahradily rozpočtové organizace ÚSC, vznikají na základě rozhodnutí voleného orgánu zastupitelstva obce. Jejich příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtu zřizovatele, nemají totiž vlastní právní subjektivitu a nejsou považovány ani za samostatnou účetní jednotku. Jedná se zde o takzvaný způsob brutto financování. Zastupitelstvo rozhoduje s jakou sumou peněžních prostředků – dotacemi, bude organizační složka hospodařit. Zabezpečení veřejných statků touto formou jsou zřízeny především v oblasti školství, zdravotnictví, kultury a sociálních potřeb. Pro lepší zabezpečení smíšených veřejných statků tedy obce zřizují specializované příspěvkové organizace. Ke své činnosti využívají a hospodaří s majetkem svěřeným obcí dle svého rozpočtu. Jelikož jsou tyto formy organizační složky na bázi neziskového předmětu a jediným příjmem jsou pro ně uživatelské poplatky, jsou závislé na finanční pomoci od zřizovatele v podobě příspěvku. Vzájemná finanční vazba mezi zřizovatelem a založenou příspěvkovou organizací je upravena zákonem o rozpočtových pravidlech. Zřizovatel může stanovit ve zřizovací listině, že příspěvková organizace bude

vykonávat i vedlejší činnost se ziskovým zaměřením. Typickými příspěvkovými organizacemi jsou školská právnická osoba nebo veřejná výzkumná instituce.

Další možností, jak efektivně zabezpečit fungování a poskytování veřejných statků je zajistit provozování služeb **právnickou osobou** – veřejnou obchodní společností, společností s ručením omezeným nebo akciovou společností. V praxi jsou nejběžnějšími společnostmi s ručením omezeným a akciová společnost pro místní veřejné služby. Podstatným rozdílem od předchozích forem je majetková účast územního celku v obchodní společnosti. Obec může být v pozici menšinového nebo většinového vlastníka majetkových podílů, anebo může vlastnit všechny majetkové podíly. Práva a povinnosti související s podnikáním se odrážejí od velikosti vkladu, buď ve formě peněžní, hmotné nebo know-how. Rizikovost podnikání obchodní společnosti pro obec je do výše své vkladové povinnosti.

Zajištění potřeb obyvatelů na poli kulturní a sociální s největší částí jsou realizována za pomoci smluv a dohod s místními občanskými sdruženími, dnes označovanými jako spolky. Tyto **neziskové organizace** jsou založené dobrovolně u Ministerstva vnitra ČR, a lze sem řadit i fundace (dříve nadace a nadační fondy). Tyto organizace jsou zakládány za účelem poskytování veřejných služeb pro všechny uživatele stejně, činnost je financována z jejich příjmů, které musí být zcela použity na neziskovou činnost a dále s darů a dotací.

A poslední formou zajištění veřejných statků je za pomoci spolupráce mezi obcemi a kraji. První možností je dle smlouvy, zastupitelé schvalují spolupráci ke konkrétnímu úkonu na dobu určitou nebo neurčitou. Spolupráce na založené právnické osobě je další možností mezi dvěma či několika obcemi. **Dobrovolný svazek obcí** je také jednou z možností, a představuje specifickou formu spolupráce mezi obcemi se společným záměrem. Jedná se o právnickou osobu samostatně hospodařící s majetkem a dle rozpočtu, jejími členy mohou být pouze obce, které se řídí společnými stanovami. K založení svazku dochází především se záměrem společného podílení na vysoce nákladných a složitých investicích typu: společná koncepce rozvoje cestovního ruchu, vybudování technické infrastruktury, shromažďování a svoz komunálního odpadu a jiné finančně náročné záměry.

4. Komparace a analýza rozpočtového hospodaření vybraných obcí mikroregionu Buchlov

4.1 Mikroregion Buchlov

Mikroregion Buchlov je sdružení 14 obcí, jejichž převážná část katastrálních území leží na území přírodního parku Chřiby. Pahorkatina Chřiby leží na jihovýchodní Moravě a zaujímá území o rozloze přibližně 15 500 ha. Tento koncepční projekt byl založen 20. července 1999 s jasnou vizí všech zúčastněných obcí. Cílem je především spolupráce v rozvoji a rozšíření povědomí velmi bohatého turistického zázemí pro návštěvníky a posílit tak díky cestovnímu ruchu ekonomiky společených obcí z přílivu peněžních toků turistické návštěvnosti. Snahou sdružených obcí je především zajistit a vytvořit návštěvnické podmínky a dosáhnout tak prodloužení stravené doby turistů v tomto regionu. Strategii rozvoje cestovního ruchu celého projektu sdružení je klást důraz na místní tradiční slovácký region s přírodními krásami, kulturními a historickými památkami a zážitky folklorních tradic zakotvených právě v tomto slováckém regionu. V souvislosti s tímto konceptem obce spolupracují při financování veškerých podpůrných činností, jako jsou: rozvoj infrastruktury obcí, komplexní revitalizace zeleně, rozšíření kanalizačních systémů, podpora místních drobných a středních podnikatelů, publikační a propagační činnost a mnohé další.

Obr. 4.1 Mapa mikroregionu Buchlov

Zdroj: *Buchlov.cz: Mikroregion Buchlov* [online]. © 2016 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: www.buchlov.cz

Tab. 4.1 Počet obyvatel v jednotlivých obcích k 1. 1. 2015

Obec	Počet obyvatel
Buchlovice	2 438
Boršice	2 191
Zlechov	1 689
Velehrad	1 243
Tupesy	1 128
Osvětimany	869
Břestek	814
Modrá	710
Medlovice	462
Stříbrnice	425
Salaš	386
Stupava	142
Hostějov	37

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat získaných z www.risy.cz

Rozlohou i početností obyvatel dominuje v tomto regionu městys Buchlovice, díky tomu je předsedou valné hromady starosta této obce, Ing. Jiří Černý. Stanovami tato dobrovolně vzniklá právnická osoba určuje hlavní činnost v podobě koordinace návrhů a námětů hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje mikroregionu ke všestrannému rozvoji občanské společnosti. Úspěšnost činnosti svazku pro rozvoj cestovního ruchu vedl k vytvoření občanského sdružení (dle nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. nově spolku) v roce 2004. Místní akční skupina mikroregionu Buchlov sdružuje dobrovolně fyzické i právnické osoby se zaměřením na výběr a hodnocení dotací z programu LEADER. Díky dobrovolnému svazku obcí mají možnost tyto obce společně dosáhnout na dotační tituly – například výše jmenovaného programu Leader, které by byly jinak pro samostatné obce nepřístupné. Výše zmíněných 14 obcí mikroregionu je taktéž členem tohoto spolku podporující rozvoj venkova. Hlavním cílem Místní akční skupiny – MAS je zlepšení kvality života, zvýšení ekonomické prosperity a trvale udržitelný rozvoj území s využitím místního lidského a přírodního potenciálu.

Následující analýza hospodaření vybraných obcí z dobrovolného svazku mikroregionu Buchlov a vyhodnocení komparace vztahené ke stěžejní obci – městyse Buchlovice budou dále rozebrány s číselným zpracováním obce většího rozsahu a s počtem obyvatel nad 1 200 trvale žijících občanů. Rozpočtové hospodaření městyse Buchlovice bude analyzováno v komparaci k těmto jmenovitým obcím dle tabulky 4.1: Boršice, Zlechov a Velehrad.

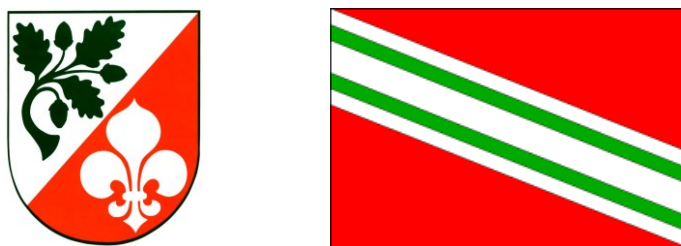
4.2 Městys Buchlovice

Historický titul „městys“ byl znovunavrácen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky dne 17. října 2006. Městys Buchlovice leží v okrese Uherské Hradiště ve Zlínském kraji a jeho katastrální území se rozkládá na východním úpatí Chřibů. Z historického pohledu je vývoj městečka velice zajímavý, Buchlovice byly součástí hradního panství původních majitelů pánů ze Zástřizl, baronů Petřvaldů a následně hrabat Berchtoldů. Tato obec je jednou z nejstrategičtějších cílů turistické infrastruktury, neboť je velmi bohatá na historické a kulturní památky, přírodní rezervace a místní folklórní tradice slováckého regionu. Mezi hlavní turistické cíle patří: Státní zámek Buchlovice, Státní hrad Buchlov a Kaple svaté Barbory, lázně Leopoldov, přírodní rezervace Holý kopec, tradiční folklórní akce – kosecké písně, festival česneku a stále dodržované a místními obyvateli pěstované krojové tradice. Zde je také zakotveno odůvodnění ekonomické vyspělosti a stability této obce díky atraktivnímu cestovnímu ruchu.

Obec Buchlovice vznikla jako územní samosprávná jednotka dle § 1 zákona č. 367/1990 Sb., o obcích, ve které je k 1. 1. 2015 2 438 trvale žijících obyvatel na katastrální výměře 31,96 km². S tímto počtem obyvatel a rozlohou je nejpočetnější a nejrozsáhlejší obcí z dobrovolného svazku obcí – mikroregionu Buchlov. Uherské Hradiště je pro městys Buchlovice v postavení obce s rozšířenou působností. Úřad městyse Buchlovice svou samosprávnou činnost vykonává prostřednictvím voleného orgánu – zastupitelstva v obsazení 15 členů, dále rady obce sloužené z 5 členů v čele se starostou a místostarostou obecního úřadu. Pro efektivnější a objektivnější rozhodování členů rady a zastupitelstva byly zřízeny nápomocné specificky zaměřené komise: výstavby a územního rozvoje; přípravy a koordinace územního plánu; životního prostředí a zemědělství; kulturní, sportovní a cestovního ruchu a sociální. Je zde splněna zákonem vymezená povinnost zřízení finančního a kontrolního výboru. Organizační struktura úřadu městyse Buchlovice je vyobrazena v příloze č. 2.

Znak je částečně převzat ze symboliky původní obecní pečeti, která je doplněna o znakovou figuru z erbů pánů ze Zástřizl, kteří obývali Buchlovice v 16. – 17. století. Právo používání znaku bylo potvrzeno dne 2. 9. 1994 předsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, stejně jako v případě užívání obecní vlajky.

Obr. 4.2 Znak a vlajka městyse Buchlovice

Zdroj: *Buchlovice.cz: Městys Buchlovice* [online]. © 2015 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: www.buchlovice.cz

Městys Buchlovice je zřizovatelem příspěvkové organizace - Základní školy a Mateřské školy Buchlovice. Dále je od roku 2007 úřad městyse Buchlovice v pozici zřizovatele další příspěvkové organizace – Služby městyse Buchlovice, které svou hlavní funkcí, zajištění údržbových, opravných a revitalizačních činnosti veřejných prostranství, budov, zelení a veřejných statků a služeb, napomáhají efektivně plnit činnost úřadu v zabezpečení veřejných statků a služeb svým občanům. Důležitou ekonomickou podporou, a tedy i budoucím přílivem peněžních prostředků, pro místní malé a střední podnikatele bylo vyhrazení prostor pro výrobní činnost na okrajové části katastrálního území – tzv. průmyslová zóna. Tento prostor poskytuje pracovní příležitosti pro místní občany. Je zde velké množství společností zaměřených na hutní průmysl, elektronický, IT technologie, montážní činnost a mnohé jiné. Také obec podporuje podnikatele v rozšiřování služeb určených turistům, k rozmachu cestovního ruchu v obci, především pak s pohostinským a gastronomickým zaměřením. Není tedy divu, že je v obci vysoký počet registrovaných podnikatelských subjektů, podrobně v následující tabulce.

Tab. 4. 2 Podnikatelské subjekty dle právní formy

Podnikatelské subjekty	Počet k 31. 12. 2015
Celkem	563
<i>Fyzické osoby</i>	455
- dle živnostenského zákona	405
- dle jiného zákona	33
- zemědělství podnikatelé	15
<i>Právníkové osoby</i>	108
- obchodní společnosti	58
- akciová společnost	1

Zdroj: *CZSO.cz: Veřejná databáze* [online]. © 2015 [cit. 2016-02-16]. Dostupné z: www.czso.cz

4.3 Rozpočtové hospodaření vybraných obcí mikroregionu Buchlov

Předchozí podkapitoly seznamují s dobrovolným svazkem obcí mikroregionu Buchlov a s územním samosprávným celkem městysem Buchlovice, ke kterému budou inklinovat veškeré následující číselné komparace. Srovnání, jak už bylo odůvodněno výše, bude k obcím nad 1200 obyvatel, a to: Boršice, Zlechov a Velehrad ze svazku obcí. Avšak pro dodržení objektivní podstaty komparace rozpočtového hospodaření zaměřeného na rozpočtové příjmy a výdaje, jsou údaje přepočteny na jednoho obyvatele.

Je samozřejmé, že v případě pasivního pohledu, tím myšleno rozpočtové výdaje, neodmyslitelně souvisí se spoustou faktorů, které danou výši plánovaných výdajů obce ovlivňují. Jedná se především o skladbu a počet obyvatel – **demografický faktor**, další souvisí s umístěním katastrálního území – **geografický faktor** (např. povodňová oblast), kvantita a kvalita veřejných statků, **ekonomický faktor** (např. obec s nedostatkem pracovních příležitostí pro své občany), **sociální a politický faktor**. Na výši výdajů úsporně působí i úroveň **technicko - technologický faktor**. A v poslední řadě důležitý faktor pro rozvoj obce či veřejného sektoru je výše **disponibilních zdrojů**.

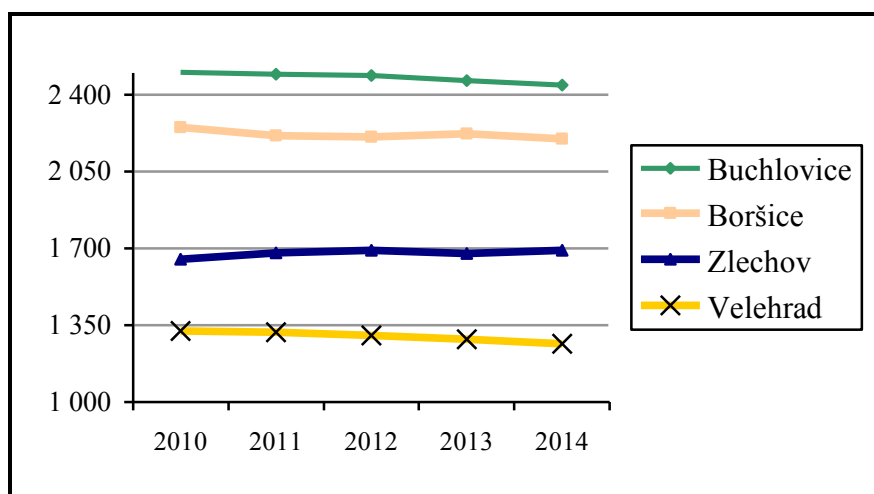
Pro výchozí objektivní srovnání rozpočtového hospodaření za přechodí volební období u vybraných obcí využijeme přepočet údajů na jednoho obyvatele dle vývoje počtu obyvatelstva v jednotlivých letech u vybraných obcí, blíže následující tabulka 4. 3. Jak je patrné z tabulky a následně i z grafického vyobrazení nejpočetnější je městys Buchlovice, díky své ekonomické vyspělosti, atraktivitě turistického umístění, kvalitě a rozvoji zázemí pro občany. Avšak ruku v ruce jde s těmito fakty i problematika klesajícího vývoje počtu trvale žijících obyvatel. Příčinou této skutečnosti je zřejmě dán atraktivitou městyse a s tím související vysokou cenou stavebních pozemků a nemovitostí. Podobně se situace vyvíjí i v případě obce Velehrad a Boršice

Tab. 4. 3 Počet obyvatel u vybraných obcí v období od roku 2010 - 2014

Obec	Přepočtený stav obyvatel k 1. 1. roku:				
	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	2 502	2 495	2 489	2 464	2 444
Boršice	2 251	2 214	2 209	2 223	2 199
Zlechov	1 650	1 679	1 691	1 678	1 693
Velehrad	1 323	1 319	1 303	1 285	1 267

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat získaných z českého statistického úřadu

Graf 4. 1 Vývoj počtu obyvatel u vybraných obcí od roku 2010 - 2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat tabulky 4. 3.

4.3.1 Rozpočtové příjmy vybraných obcí

Na základě předchozí teoretické podkapitoly rozpočtových příjmů, je známo, že pro výkon své hlavní funkce a všech souvisejících činností s naplněním cílů obcí jsou spojeny příjmy, od kterých se dále odvíjejí plánované výdaje obce. Příjmy obcí mohou být nenávratné v podobě daňových a nedaňových příjmů, transferů a dotací. A návratné příjmy mezi, které jsou řazeny půjčky a úvěry.

V této kapitole se zaměříme právě na rozpočtové příjmy vybraných obcí, které mohou být východiskem pro tvoření rozpočtových výhledů členy zastupitelstva pro následující období. Číselná data jsou použita z výkazů pro hodnocení plnění rozpočtu územních samosprávných celků FIN 2 -12 M. Jako ukázkový vzor slouží příloha č. 3 městyse Buchlovice pro rok 2014. V následujících tabulkách je pro rychlou přehlednost červeně zvýrazněn nejvyšší příjem v daném rozpočtovém období z vybraných čtyř územních samospráv.¹¹

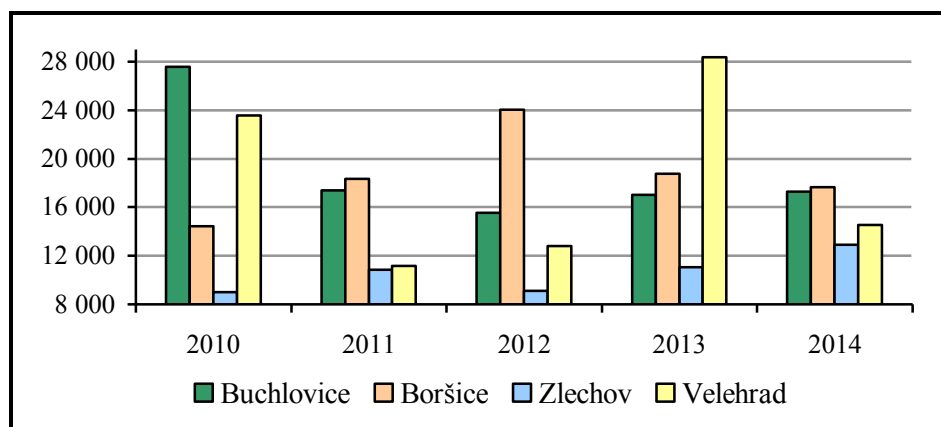
Číselná data ve všech následujících tabulkách a grafech jsou použita z výkazů pro hodnocení plnění rozpočtu územních samosprávných celků FIN 2 – 12 M pro jednotlivé obce za období od roku 2010 – do roku 2014, a to v následujících podkapitolách 4.3.1 až 4.3.3.

¹¹ V praktické kapitole jsou veškeré výpočty zaokrouhleny dle matematických principů.

Tab. 4. 4 Rozpočtové příjmy vybraných obcí

[v tisících Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	68 945	43 428	38 706	41 991	42 275
Boršice	32 450	40 649	53 071	41 689	38 801
Zlechov	14 825	18 195	15 374	18 520	21 847
Velehrad	31 198	14 710	16 667	36 437	18 397
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	27 556	17 406	15 551	17 042	17 297
Boršice	14 416	18 360	24 025	18 753	17 645
Zlechov	8 985	10 837	9 092	11 037	12 904
Velehrad	23 581	11 152	12 791	28 356	14 520

Graf 4.2 Vývoj rozpočtových příjmů na jednoho obyvatele

Z tabulky 4.4, která zobrazuje jednotlivé celkové rozpočtové příjmy v tisících Kč v daných letech, jednoznačně vyplývá, že stabilně nejvyšší příjmovou základnu má městys Buchlovice. Pouze v rozpočtovém období roku 2012 dosahuje vyšších příjmů obec Boršice. Zde se nám tedy potvrzuje předpoklad dominující obce z mikroregionu Buchlov, jak bylo již odůvodněno v podkapitole zaměřené na mikroregion Buchlov. Nicméně při přesnějším rozboru, kdy jsou celkové rozpočtové příjmy přepočteny na jednoho obyvatele pro zajištění větší objektivity, už tak jednoznačně příznivá pozice pro městys Buchlovice z výsledků nevyplývá.

Při přepočtu má obec Boršice na jednoho obyvatele nejvyšší rozpočtové příjmy hned ve třech rozpočtových obdobích. Městys Buchlovice má nejvyšší příjem jen v roce 2010, a to při rozdílnosti počtu obyvatel pohybujícího se kolem 250 občanů ve srovnání s obcí Boršice. Z tohoto důvodu budou následující podkapitoly zaměřeny na podrobný rozbor rozpočtových položek daňových, nedaňových příjmů a transferů pro jednotlivé obce.

Daňové příjmy

Tyto příjmy tvoří většinou podstatnou část celkových obecních příjmů a i z tohoto důvodu jsou prvními položkami 1. třídy rozpočtu. Daňové příjmy obcím plynou dle rozpočtového určení daní, přehledně jednotlivé podíly znázorňuje tabulka 3.3 na straně 32.

Tab. 4.6 Daňové příjmy městyse Buchlovice [v Kč/na obyvatele]

Daň	2010	2011	2012	2013	2014
z příjmů FO – závislá činnost	1 564	1 499	1 546	2 203	2 093
z příjmů FO – podnikatelé	769	520	372	953	336
z příjmů FO – kapitálové výnosy	130	136	169	215	247
z příjmů PO	1 586	1 485	1 653	2 073	2 362
DPH	3 264	3 526	3 336	4 489	4 793
z nemovitých věcí	668	700	744	809	769
CELKEM	7 981	7 866	7 820	10 742	10 600

Tab. 4.7 Daňové příjmy obce Boršice [v Kč/ na obyvatele]

Daň	2010	2011	2012	2013	2014
z příjmů FO – závislá činnost	1 438	1 289	1 742	2 040	1 967
z příjmů FO – podnikatelé	308	87	420	171	235
z příjmů FO – kapitálové výnosy	123	121	190	202	231
z příjmů PO	1 498	1 411	1 863	1 945	2 211
DPH	3 139	3 347	3 762	4 213	4 488
z nemovitých věcí	638	651	838	700	713
CELKEM	7 144	6 906	8 815	9 271	9 845

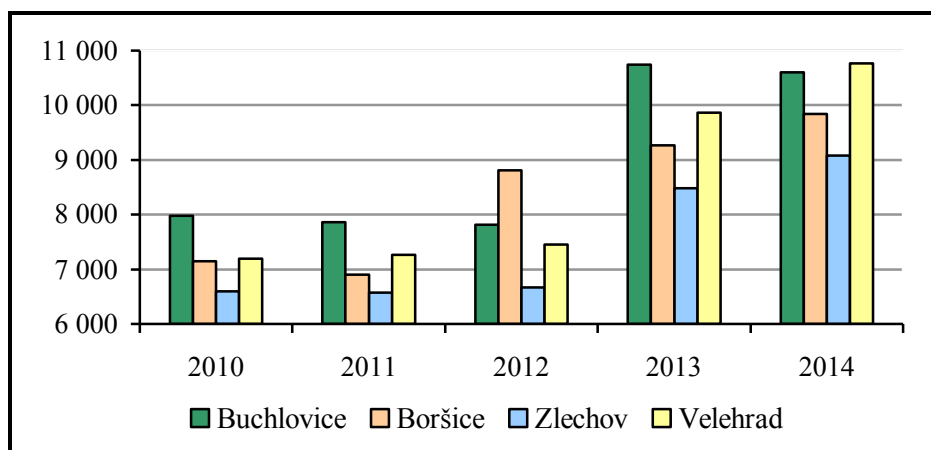
Tab. 4.8 Daňové příjmy obce Zlechov [v Kč/ na obyvatele]

Daň	2010	2011	2012	2013	2014
z příjmů FO – závislá činnost	1 372	1 240	1 208	1 681	1 757
z příjmů FO – podnikatelé	106	52	61	79	39
z příjmů FO – kapitálové výnosy	122	118	158	196	226
z příjmů PO	1 492	1 379	1 548	1 900	2 158
DPH	3 006	3 276	3 130	4 108	4 380
z nemovitých věcí	500	510	567	522	522
CELKEM	6 598	6 575	6 672	8 486	9 082

Tab. 4.9 Daňové příjmy obce Velehrad [v Kč/ na obyvatele]

Daň	2010	2011	2012	2013	2014
z příjmů FO – závislá činnost	1 562	1 500	1 417	2 047	2 206
z příjmů FO – podnikatelé	114	69	97	73	98
z příjmů FO – kapitálové výnosy	133	133	172	230	264
z příjmů PO	1 615	1 507	1 777	2 211	2 534
DPH	3 280	3 578	3 411	4 798	5 141
z nemovitých věcí	491	475	578	507	519
CELKEM	7 195	7 262	7 452	9 866	10 762

Graf 4.3 Daňové příjmy vybraných obcí [v Kč/ na obyvatele]

Jak bylo zmíněno v teoretické podkapitole zaměřené na daňové příjmy, jedná se o finanční zdroj peněžních prostředků poměrně stabilní. Myšleno v tom smyslu, že obec má určitou jistotu nároku na příjmy v budoucích letech na podílu vybraných daní do veřejného rozpočtu. Pro plánování investičních záměrů mohou být tyto zdroje považovány za stabilní základ příjmů rozpočtu.

Z výsledného grafu daňových příjmů je zcela patrné, že postupně podíly připadající jednotlivým obcím na daních mají rostoucí tendenci. Jednoznačně nejstabilnějším a nejvyšším příjmem z kategorie daňových příjmů je podíl na vybrané dani z přidané hodnoty. U všech obcí se tento příjem pohybuje nad 3 000 Kč na obyvatele a v nepřečteném stavu je přidělená hodnota této daně dle počtu obyvatel pro vybrané obce v rozmezí od 4 do 11 milionu Kč. Další sdílené daně, které částečně putují do vlastního rozpočtu obce dle rozpočtového určení daně, jsou příjmy z důchodových daní. Jedná se o druhý nejvyšší příjem z daňových příjmů. Jsou významným příjmem pro obecní rozpočty, avšak jak výše

uvedený graf potvrzuje teoretický předpoklad, jsou v porovnání s příjmem z daně z přidané hodnoty o poznání nestabilnější. U těchto příjmů již není jednoznačná rostoucí tendence. Největší příjmové skoky jsou patrné především u podnikatelů. Důvodem kolísání je závislost na vývoji hospodářské situace ekonomiky dané země a především na častých legislativních změnách politických záměrů, především pak v oblasti daňových změn. Jedinou svěřenou daní územním samosprávám je daň z nemovitých věcí. Do obecních rozpočtů plyne stoprocentní příjem daně obci z této daně.

Městys Buchlovice v komparaci s vybranými obcemi dosahuje nejvyšších daňových příjmů ve třech rozpočtových obdobích – 2010, 2011 a 2013. V přepočtu na jednoho obyvatele má druhé nejvyšší příjmy na dani z přidané hodnoty po obci Velehrad. Z komparace důchodových daní vyplývá, že městys Buchlovice má rostoucí vývoj příjmů z daně fyzických osob – závislá činnost. V případě příjmů z podnikatelské činnosti jsou Buchlovice jednoznačně na prvním místě, avšak plánování této položky v rozpočtovém výhledu na delší období není snadné, neboť jak vyplývá z uvedených dat, jsou zde velké výkyvy u všech vybraných obcí. Příjmy plynoucí z daní od právnických osob mají tendenci plynule růst, s výjimkou jediného skoku z rozpočtového období 2010 na 2011 a to u všech obcí. Zde má nejvyšší příjem na jednoho obyvatele obec Velehrad a poté městys Buchlovice. Příjem z daně z nemovitosti mají nejvyšší Buchlovice s výjimkou roku 2013. Nejnižší příjmy z kategorie daňových příjmů jsou podíly na kapitálových výnosech. Ty od roku 2012 plynule přibývají. Nejvyšších kapitálových výnosů dosahovala opět obec Velehrad, městys Buchlovice v porovnání s Velehradem o nepatrně menší příjmy na druhém místě.

Buchlovice v porovnání s ostatními obcemi mají nejvyšší průměrné roční daňové příjmy, a to: v průměru každoročně inkasují daňové příjmy 23,5 milionů Kč, což představuje přibližně 50 % celkových rozpočtových příjmů. Obec Boršice má pro každé rozpočtové období daňové příjmy v průměru okolo 19 milionů Kč, které představují pro její celkové příjmy 47 %. Stejnou procentuální výši se podílí těmito příjmy i obec Velehrad, která má přibližně každoročně příjem ve výši 11 milionů Kč. A obec Zlechov v průměru přijme do svého rozpočtu 12,7 milionů Kč, jež tvoří 71,6 % celkových příjmů této obce.

Při tvorbě rozpočtového výhledu a rozvaze nad investičními výdaji v současném volebním období, mohou zastupitelé vycházet z vývoje daňových příjmů dle uvedených tabulek a počítat s dostatečným příjmovým základem ze státního rozpočtu. Jak vychází z grafu, tyto

příjmy jsou podstatné pro celkový obecní rozpočet a postupně vzrůstají. Městys Buchlovice v porovnání s vybranými obcemi má celkové daňové příjmy nejvyšší ve třech rozpočtových obdobích, a to v letech 2010, 2011 a 2013. Což pro Buchlovice znamená v komparaci s ostatními obcemi dostatečný příjmový základ pro možnost realizace většího množství výdajových akcí a s tím související rozmach celkového ekonomického, sociálního a modernějšího zázemí pro své občany i návštěvnickou infrastrukturu.

Místní poplatky

Následující tabulky udávají vývoj příjmů ze zavedených místních poplatků jednotlivých obcí vydané závaznou vyhláškou. Příjmy z této samosprávné působnosti jsou opět přepočteny na jednoho obyvatele pro přehlednější komparaci mezi vybranými obcemi.

Tab. 4.10 Příjmy z místních poplatků městyse Buchlovice

Poplatek	2010	2011	2012	2013	2014
za odstranění komunál. odpadu	1 111 266	1 065 720	1 169 500	1 360 573	1 507 617
ze psů	34 760	32 450	45 450	40 870	43 180
za lázeňský a rekreační pobyt	39 323	19 250	53 820	35 912	42 186
za užívání veř. prostranství	28 620	28 710	38 290	24 080	44 095
ze vstupného	25 000	20 000	0	25 000	50 000
z ubytovací kapacity	44 323	18 040	35 440	22 534	23 182
CELKEM v Kč	1 283 292	1 184 170	1 342 500	1 508 969	1 710 260
CELKEM přepočet na obyvatele	513	475	539	612	700

Tab. 4.11 Příjmy z místních poplatků obce Boršice

Poplatek	2010	2011	2012	2013	2014
za odstranění komunál. odpadu	1 045 370	1 053 940	1 026 860	1 053 910	1 035 120
ze psů	17 550	17 650	19 560	19 080	18 900
za užívání veř. prostranství	6 200	5 640	4 330	3 440	5 120
CELKEM v Kč	1 069 120	1 077 230	1 050 750	1 076 430	1 059 140
CELKEM přepočet na obyvatele	475	487	476	484	482

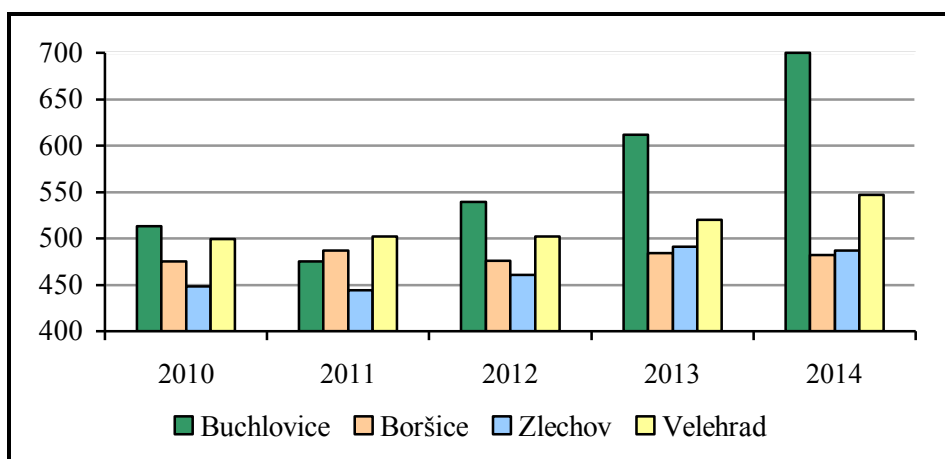
Tab. 4.12 Příjmy z místních poplatků obce Zlechov

Poplatek	2010	2011	2012	2013	2014
za odstranění komunál. odpadu	712 610	718 020	756 010	801 668	802 794
ze psů	15 660	16 590	16 890	16 500	15 630
za užívání veř. prostranství	11 030	11 650	7 300	6 450	5 700
CELKEM v Kč	739 300	746 260	780 200	824 618	824 124
CELKEM přepočet na obyvatele	448	444	461	491	487

Tab. 4.13 Příjmy z místních poplatků obce Velehrad

Poplatek	2010	2011	2012	2013	2014
za odstranění komunál. odpadu	464 690	474 980	465 250	494 500	480 418
ze psů	15 250	15 700	13 900	13 900	14 200
za užívání veř. prostranství	179 800	171 600	175 400	160 100	198 350
CELKEM v Kč	659 740	662 280	654 550	668 500	692 968
CELKEM přepočet na obyvatele	499	502	502	520	547

Graf 4.4 Vývoj příjmů z místních poplatků [v Kč/ na obyvatele]

Výsledná data z výše vyobrazených tabulek potvrzují teoretický předpoklad, že příjmy ze zavedených místních poplatků tvoří jen nepatrnou část celkových příjmů. Dle teorie se pohybují okolo 2 % celkových rozpočtových příjmů, pro vybrané obce tyto příjmy představují 3 % s výjimkou obce Zlechov, u které představují až 4 % celkových příjmů. Z tabulek je také zřejmá samosprávnost jednotlivých obecních orgánů při zavádění místních poplatků v rámci ustanovení zákona o místních poplatcích. Jak můžeme vidět městys Buchlovice oproti třem vybraným obcím, má zavedeny o tři místní poplatky navíc, i díky tomu dosahuje samozřejmě nejvyšších příjmů v komparaci s vybranými obcemi. Zastupitelé mohou tyto příjmy plánovat v rozpočtovém výhledu poměrně snadno. Tyto stoprocentní příjmy do obecních rozpočtů jsou relativně malé příjmové položky v porovnání s daňovými, avšak mají poměrně stabilní vývoj s pozvolným vzestupem.

Městys Buchlovice každoročně průměrně vybere na místních poplatcích 1,4 milionů Kč. Obec Boršice každoročně přijme 1 milion Kč. Zlechov má průměrný příjem z této činnosti 780 tisíc Kč. Obec Velehrad inkasuje každoročně z vybraných místních poplatků 660 tisíc Kč.

Do roku 2012, před rekodifikací právních předpisů, byly mezi místní poplatky řazeny i poplatky za provozování výherních hracích přístrojů. Poplatek byl vybírán za každý povolený hrací přístroj Ministerstvem financí. Určení sazby bylo ponecháno na samotném rozhodnutí obce, a to v rozmezí od 1 000 Kč do 5 000 Kč za 3 měsíce. Rekodifikace legislativy v této oblasti byla nezbytností z důvodu nejednotnosti stanovených sazeb. Před rokem 2012 museli provozovatelé odvádět část výtěžku na veřejně prospěšné účely. To byl hlavní důvod pro rekodifikaci, aby tato významná část výtěžků byla odváděna do veřejného rozpočtu. Tímto právním krokem byl zrušen místní poplatek. Nově je zavedena jednotná sazba odvodu u výherních hracích přístrojů a jiných zařízení. Tento výnos je alokován mezi stát v podobě 20 % podílu a mezi obce, a v podobě zbylého 80% podílu dle umístění přístrojů v obcích. Výnos z ostatních loterií je rozdělen následovně: 70 % stát a 30 % obce.¹²

Tab. 4.14 Příjmy z odvodů z loterií a z výherních hracích přístrojů

[v Kč] ¹³	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	139 962	56 439	233 329	422 727	445 446
Boršice	96 440	88 850	97 860	224 578	216 369
Zlechov	0	0	36 680	178 292	175 424
Velehrad	12 220	24 560	37 220	177 127	84 776
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	56	23	94	172	182
Boršice	43	40	44	101	98
Zlechov	0	0	22	106	104
Velehrad	9	19	29	138	67

Tabulka 4.14 vyobrazuje příjem z odvodů loterií a z výherních hracích přístrojů. Z dat jednoznačně vyplývá příznivý dopad rekodifikace pro příjmy jednotlivých rozpočtů obcí, potvrzen markantním skokem z roku 2012 na rok 2013 u všech vybraných obcí. Městys Buchlovice má hned ve 4 rozpočtových obdobích nejvyšší příjem z těchto odvodů.

¹² Procentní podíl mezi stát a obce stanoven zákonem č. 202 /1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách ve znění zákona č. 458/2011 Sb., § 41i odst. 1, 3.

¹³ Za rozpočtové období roku 2010 a 2011 jsou výsledné příjmy jednotlivých obcí dosaženy součtem rozpočtových položek číslo 1347 – poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj a 1351 – odvod výtěžku z provozování loterií. Od roku 2012 je celkový příjem dosažen součtem rozpočtových položek 1351 – odvod z loterií a podobných her kromě z výherního hracího přístroje a nově zavedená položka 1355 – odvod z výherních hracích přístrojů.

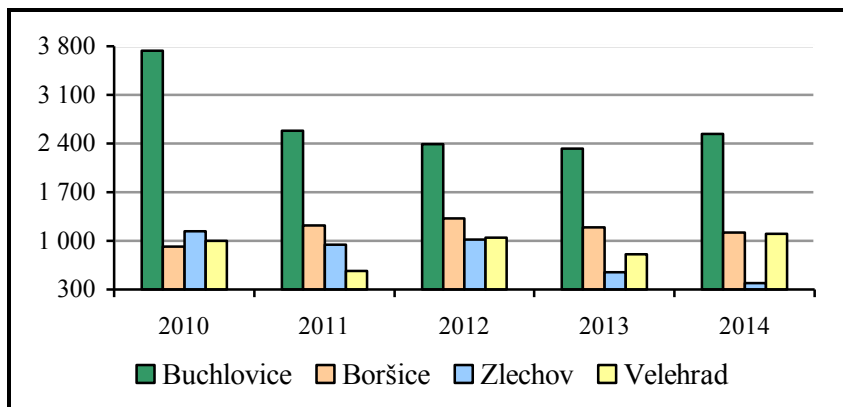
Nedaňové příjmy

Druhá třída rozpočtových příjmů má charakter nedaňový. Pod tyto rozpočtové položky řadí obecní samosprávy příjmy vytvořené z vlastní činnosti, odvody zřízených organizací a příjmy z organizací, úroky, dividendy, přijaté sankce a příjmy z prodeje neinvestičního majetku.

Tab. 4.15 Nedaňové příjmy vybraných obcí

[v Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	9 341 516	6 457 831	5 958 628	5 731 570	6 206 588
Boršice	2 068 460	2 712 440	2 916 940	2 645 181	2 469 357
Zlechov	1 880 350	1 589 780	1 729 030	915 096	668 664
Velehrad	1 321 470	1 144 370	1 361 290	1 035 427	1 397 577
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	3 734	2 588	2 394	2 326	2 540
Boršice	919	1 225	1 320	1 190	1 123
Zlechov	1 140	947	1 022	545	395
Velehrad	999	569	1 045	806	1 103

Graf 4.5 Vývoj nedaňových příjmů [v Kč/ na obyvatele]

V případě komparace nedaňových příjmů u vybraných obcí z mikroregionu Buchlov vyplývá pozice jednotlivých obcí v soběstačnosti samofinancování svých potřeb. V získávání peněžních zdrojů prostřednictvím vlastní činnosti a jiných činností vedoucích k obstarání vlastních financí jsou nejúspěšnější Buchlovice, a to s jednoznačně vyšším příjmovým rozdílem oproti srovnávaným obcím mikroregionu. V případě městyse Buchlovice nedaňové příjmy v průměru za minulé volební období – od roku 2010 do roku 2014 – tvoří necelých 14 % z celkových rozpočtových příjmů, pro každé rozpočtové období tyto příjmy

představovaly přibližně 6,7 milionů Kč. Obec Boršice se svou činností podílí vlastními příjmy na celkových rozpočtových příjmech v průměru procentuální výší 6 %, a každoročně vlastní činností získá 2,5 milionů Kč. Obec Velehrad dosahuje příjmů v průměru 5 %, průměrně každoročně přispěje svou činností do rozpočtových příjmů 1,2 milionů Kč. A obec Zlechov se s nedaňovými příjmy na celkových rozpočtových příjmech podílí 8 %, což představuje pro každé rozpočtové období průměrně 1,3 milionů Kč. Zde je patrný markantní rozdíl v získávání vlastních finančních prostředků v případě Buchlovic oproti dalším třem vybraným obcím. Městys Buchlovice dosahuje vysokých nedaňových příjmů především díky vlastní činnosti: pronájem pozemků, bytové a nebytové hospodářství, příjem z podílů na zisku a dividend, příjmy z TIC, příjmy z úroků a jiné.

Kapitálové příjmy

Tyto příjmy plynou obcím do rozpočtu neočekávaně, neboť vznikají jednorázovým prodejem dlouhodobého hmotného, nehmotného majetku a akcií, či majetkových podílů. Tato nahodilost příjmů třetí třídy rozpočtové skladby vyplývá i z následujícího grafu č. 4.6.

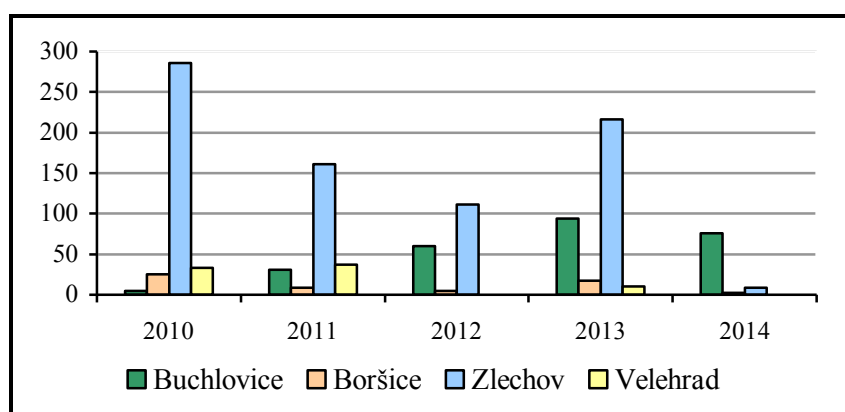
Obec Zlechov dosahuje nejvyšších kapitálových příjmů, ty vznikly právě díky prodeji pozemků a nemovitostí. V případě dalších tří obcí je zřejmé, že vysokých příjmů z prodeje kapitálu nedosahují. To znamená, že k prodeji majetku převážně nedochází. Pro obecní příjmy je mnohem efektivnější nemovitosti či pozemky spíše pronajímat. Tak si obce zabezpečí trvalý příjem peněžních zdrojů na několik let dopředu. Městys Buchlovice v průměru za minulé volební období ročně disponoval s 3,4 miliony Kč příjmů z pronájmů. Obec Boršice v průměru ročně přijala okolo 1,5 milionu Kč a obec Velehrad 690 tisíc Kč. Nejmenších příjmů z pronájmů průměrně ročně inkasuje obec Zlechov, pouhých 270 tisíc Kč. Právě tato obec naopak dosahovala nejvyšších příjmů z prodeje majetku dle následující tabulky.

Městys Buchlovice přijal průměrně každoročně 130 tisíc v podobě kapitálových příjmů, což představuje pro její celkové průměrné příjmy pouze 0,3 %. V případě obce Boršice je zde příjem z této rozpočtové kategorie 25 tisíc Kč, které činí 0,1 % celkových příjmů. Zlechov má tyto příjmy nejvyšší, každoročně průměrně inkasovala 190 tisíc Kč, které se podílely na celkových příjmech 1,1 %. A nejmenší příjmy má obec Velehrad, průměrně 21 tisíc Kč, které pro její rozpočtové celkové příjmy představují 0,1 %, stejně jako v případě obce Boršice.

Tab. 4.16 Kapitálové příjmy vybraných obcí

[v Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	13 900	76 730	150 430	232 210	186 337
Boršice	55 300	19 830	11 920	37 420	4 660
Zlechov	472 610	270 000	187 670	362 200	15 300
Velehrad	43 940	49 000	0	12 792	0
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	5	31	60	94	76
Boršice	25	9	5	17	2
Zlechov	286	161	111	216	9
Velehrad	33	37	0	10	0

Graf 4.6 Vývoj kapitálových příjmů [v Kč/ na obyvatele]

Jak můžeme z grafu a dat vyplývajících z tabulky vidět, obce Buchlovice, Boršice a Velehrad efektivně upřednostňují dlouhodobější stabilní příjmy v podobě nájmu, což je pro obecní rozpočet velice příznivé. Obec Zlechov dosahuje velice nízkých příjmů z pronájmů a oproti zbylým obcím měla ve čtyřech rozpočtových obdobích nejvyšší kapitálové příjmy. Nejpriznivější pozici pro stabilní ekonomickou situaci obce má nastavenu městys Buchlovice. Dosahuje o 50 % vyšších příjmů z pronájmů než obec Boršice a 92 % více než obec Zlechov.

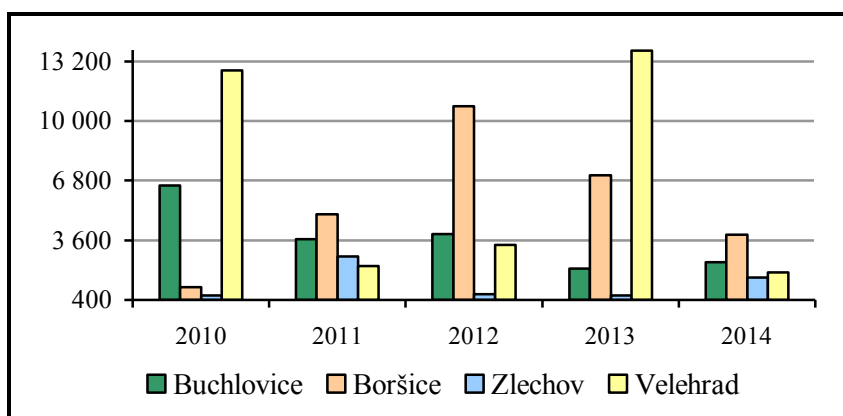
Přijaté transfery

Poslední třídou příjmů v rozpočtu obce, a tedy čtvrtou, jsou přijaté transfery z jiných veřejných rozpočtů. Dle své účelové povahy jsou děleny na investiční a neinvestiční. Transfery ze státního rozpočtu jsou přerozděleny obcím skrze rozpočet krajů, do jehož obvodu daná obec spadá. Další možností příjmu tohoto typu do obecního rozpočtu z jiných veřejných rozpočtů mohou být: dotace, granty, příspěvky, subvence, dávky, nenávratné finanční výpomoci nebo dary (Lorenc, Kašpárková, 2013).

Tab. 4.17 Příjmy z přijatých transferů u vybraných obcí

[v Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	16 332 800	9 128 846	9 805 947	5 099 600	5 907 626
Boršice	2 466 540	10 977 610	23 833 880	15 710 683	8 564 874
Zlechov	1 050 840	4 584 900	1 177 170	1 066 760	2 704 984
Velehrad	16 823 100	2 940 330	4 348 300	17 687 257	2 362 255
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	6 528	3 659	3 940	2 070	2 417
Boršice	1 096	4 985	10 789	7 067	3 895
Zlechov	637	2 731	696	636	1 598
Velehrad	12 716	2 229	3 337	13 764	1 864

Graf 4.7 Vývoj přijatých transfer [v Kč/ na obyvatele]

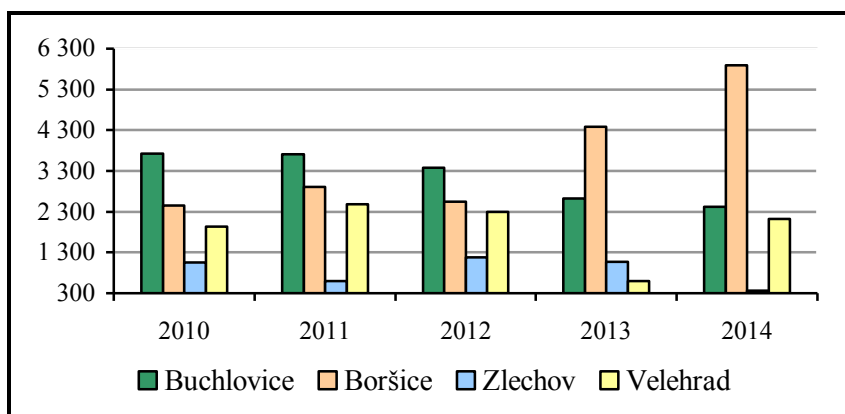
Z přehledu těchto příjmů v podobě transferu vidíme velkou různorodost a poměrnou nestabilitu v jednotlivých rozpočtových obdobích u všech obecních samospráv. Obec Boršice dosahuje ve třech letech nejvyšších dotačních příjmů a obec Velehrad ve dvou obdobích.

Velké příjmové výkyvy jsou dány rozdílností investičních dotací. Následující tabulka proto vyobrazuje přehled příjmů transferů neinvestiční povahy vyznačené černou barvou, které jsou obcím přiděleny ze státního rozpočtu, státního fondu a v podobě neinvestičních transferů od obcí a krajů. Druhým typem dotace jsou již účelově zaměřené transfery – investičního charakteru v šedé barvě, které plynou ze státního fondu, státního rozpočtu, investiční transfery od regionálních rad nebo investiční transfery od cizích států. Červeně zvýrazněná data značí nejvyšší dosažené příjmy obce v daném rozpočtovém období.

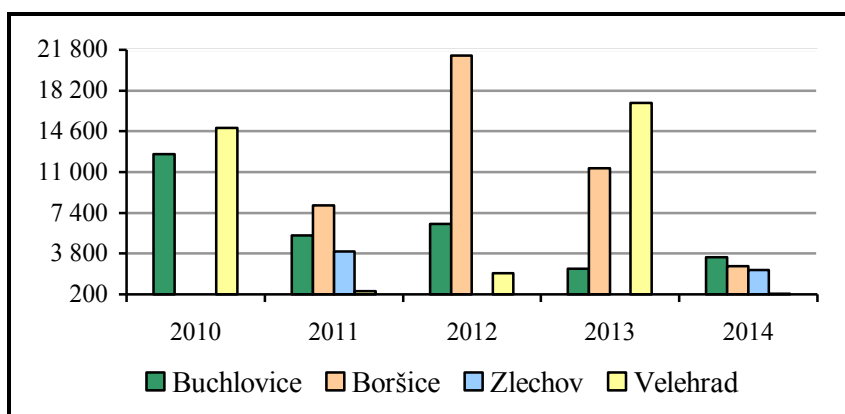
Tab. 4.18 Neinvestiční a investiční přijaté transfery

[v tis. Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	3 726 12 607	3 707 5 422	3 380 6 426	2 623 2 477	2 428 3 479
Boršice	2 466 0	2 908 8 070	2 548 21 286	4 380 11 331	5 884 2 681
Zlechov	1 051 0	599 3 986	1 177 0	1 067 0	368 2 337
Velehrad	1 939 14 884	2 481 459	2 300 2 048	602 17 085	2 125 237

Graf 4.8 Vývoj příjmů z neinvestičních transferů

Graf 4.9 Vývoj příjmů z investičních transferů

Neinvestiční přijaté transfery jsou pro městy Buchlovice poměrně stabilním příjmem. V průměru za minulé volební období inkasoval městy Buchlovice příjem okolo 3,2 milionu Kč, což činí okolo 6,9 % z celkových rozpočtových příjmů. Zastupitelé mohou pro každé období počítat s příjmem transferové položky 4112 – neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu, na které mají obce každoročně nárok

dle přílohy k zákonu č 400/2015 Sb. o státním rozpočtu. Buchlovice dostávají okolo 2 milionů Kč. V případě obce Boršice jsou neinvestiční příjmy průměrně 3,6 milionu Kč, což představuje 9 % z celkových rozpočtových příjmů a nárok na transfer v podobě položky 4112 je 1,3 milionů Kč. Z grafu č. 4.8 jednoznačně vyplývá, že nejnižších neinvestičních příjmů dosahuje obec Zlechov, v průměru 850 tisíc Kč, které tvoří 4,9 % celkových příjmů, položka 4112 činí okolo 300 tisíc Kč. Obec Velehrad má tento typ příjmů průměrně ve výši 1,8 milionu Kč, jež tvoří 9 % celkových příjmů a nároková položka 4112 je cca 450 tisíc Kč.

Investiční transfery jsou oproti předchozímu typu dotací získávány od státního fondu, státního rozpočtu, z cizích států nebo regionálních rad na předem vymezený účel. Obvykle se týkají pomoci financování při vysoce finančně náročných výdajových projektech. Jak ukazuje graf č. 4.9, jedná se o skokové příjmy. Za uplynulé volební období od roku 2010 do roku 2014 městys Buchlovice získal celkem přes 28 milionů Kč dotací na investiční účely, v průměru pro jednotlivé rozpočtové období představuje tato celková suma příjem okolo 5,6 milionu Kč, což je přibližně 12 % celkových příjmů na jedno rozpočtové období. Obec Boršice je oproti tomu na tom v získávání investičních dotací podstatně lépe. Celkově získala přes 43 milionů Kč, což činí v průměru pro jedno rozpočtové období sumu 8,6 milionů Kč s procentuálním vyjádřením 21 % v průměru na celkových příjmech rozpočtu. V komparaci s ostatními obcemi, je v případě srovnání těchto příjmů investiční povahy obec Zlechov nejméně úspěšná, celkem od roku 2010 do roku 2014 přijala 6,3 milionů Kč. V přepočtu to průměrně činí pro jednotlivá rozpočtová období okolo 1,2 milionů Kč, což představuje 6,5 % podílu na celkových příjmech. Situace dotačních příjmů v případě obce Velehrad je následující, inkasovala přes 34 milionů Kč, a tedy pro jednotlivé roky měla v průměru k dispozici na krytí výdajů 6,9 milionů Kč, což představovalo až 30 % celkových příjmů obecního rozpočtu.

4.3.2 Rozpočtové výdaje vybraných obcí

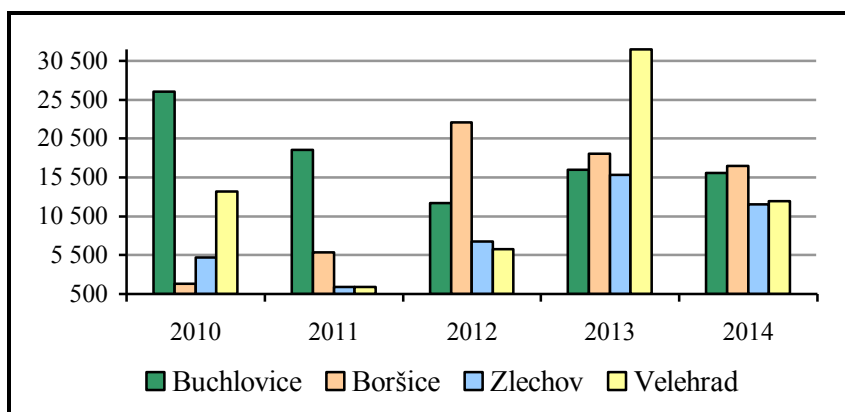
Protipólem k plánování rozpočtových příjmů jsou v bilanční rovnici rozpočtové výdaje, se kterými je spojena konfliktní problematika efektivního snižování vynaložených nákladů, ale současné zachování úrovně poskytovaných potřebných veřejných statků obyvatelům. Obec se tedy nemůže jen hospodárně rozhodovat ve financování potřeb občanů na úkor snižování nákladů a spořit tak peněžní prostředky, jako například běžný výdělečný podnik. Územní orgány by měly plnit své hlavní funkce, což je především zajištění veřejných statků a služeb pro své občany, a dále také vytváření a rozvíjení politického, ekonomického a sociálního

zázemí. Kvalita a plnění funkčních činností samospráv neodmyslitelně souvisí s peněžními prostředky. Následující tabulka ukazuje vývoj rozpočtových výdajů vybraných obcí za předešlé volební období.

Tab. 4.19 Přehled rozpočtových výdajů v daných letech

[v tisících Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	66 432	47 607	30 407	40 740	39 312
Boršice	4 057	13 004	49 957	41 183	37 445
Zlechov	8 603	2 360	12 185	26 561	20 362
Velehrad	18 170	1 817	8 148	41 071	15 770
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	26 552	19 081	12 217	16 534	16 085
Boršice	1 802	5 874	22 615	18 526	17 028
Zlechov	5 214	1 406	7 262	15 829	12 027
Velehrad	13 734	1 378	6 253	31 962	12 447

Graf 4.10 Vývoj celkových rozpočtových výdajů [v Kč/na obyvatele]

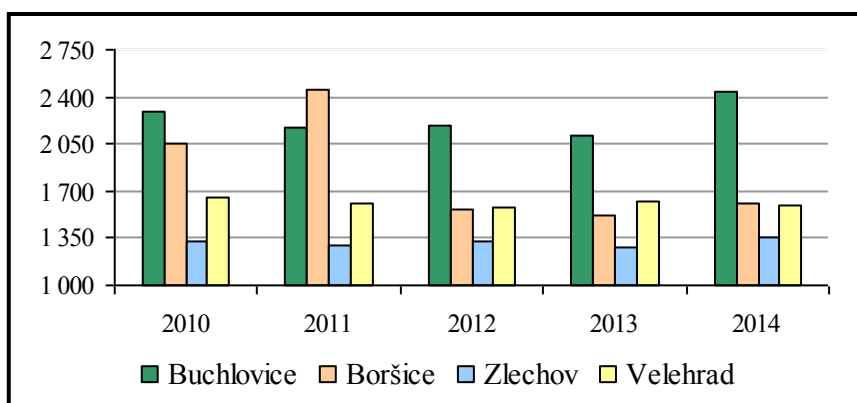
Obecní samosprávy ve výkazu FIN 2 – 12 M výdaje rozčleňují podle oblastí a účelů, na které byly peněžní prostředky vynaloženy, jako například: místní správa, vnitřní obchod, cestovní ruch, provoz veřejné silniční dopravy a mnohé jiné. Pro upřesnění rozčlenění a výše výdajů jednotlivých rozpočtových výdajových položek ukazuje příloha č. 3 – výkaz FIN 2 -12 M městyse Buchlovice za rok 2014. Z přehledu dat z tabulky a grafu je patrné, že obce v některých letech mají skokově vyšší výdaj oproti zbylým rozpočtovým obdobím. Výkyvy jsou spojeny s nákladnými investicemi – jedná se o výdaje kapitálové, které zasahují i do následujícího rozpočtového období. V případě městyse Buchlovice jsou nejvyšší výdaje v roce 2010 (a následně i 2011), v tomto období proběhla rekonstrukce muzea a základní školy. Stejný případ je i u obce Boršice, která vynaložila nejvyšší výdaje v roce 2012 (2013) na rekonstrukci základní školy a sportovní haly.

Díky individuálním potřebám obyvatel a katastrální, ekonomické, přírodní a jiné situaci dané obce je jednoznačné, že jednotlivé samosprávy se výdaji liší. Nelze je již tak jednotně posoudit jako v případě příjmů. Proto se následující tabulky zaměří na komparaci výdajů 5. třídy, které jsou součástí běžného chodu všech obecních samospráv s označením běžné výdaje a to u čtyř nejvýznamnějších oblastí pro rozpočtové výdaje obcí.

Tab. 4.20 Rozpočtové výdaje – místní správa

[v tisících Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	5 718	5 402	5 425	5 216	5 921
Boršice	4 635	5 439	3 456	3 386	3 547
Zlechov	2 191	2 174	2 254	2 155	2 303
Velehrad	2 189	2 123	2 047	2 095	2 019
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	2 286	2 165	2 180	2 117	2 432
Boršice	2 059	2 457	1 565	1 523	1 613
Zlechov	1 328	1 295	1 333	1 284	1 360
Velehrad	1 655	1 610	1 571	1 630	1 594

Graf 4.11 Vývoj výdajů na místní správu [v Kč/na obyvatele]

Z grafu je zřejmé, že výdaje vynaložené na místní správu, jsou poměrně stabilní pro každé rozpočtové období, což vede i ke snadnému stanovení odhadu v rozpočtovém výhledu. Nejvyšší výdaje vynakládá městy Buchlovice, v porovnání s ostatními obcemi. Tyto výdaje pro ni v průměru znamenají 12 % podílu na celkových výdajích, což je přibližně 5,5 milionů Kč pro každé rozpočtové období. V případě obce Boršice jsou tyto výdaje ve výši 4,1 milionů Kč a podílí se na celkových výdajích v průměru okolo 14 %. Obec Zlechov se podílí na celkových nákladech výdaji na místní správu přibližně 13 %, což činí každoročně průměrně 1,8 milionu Kč. A obec Velehrad se podílí 12,3 % na celkových výdajích a průměrně každoročně vynaloží na místní správu 2,1 milionů Kč. Vidíme, že výdaje na místní

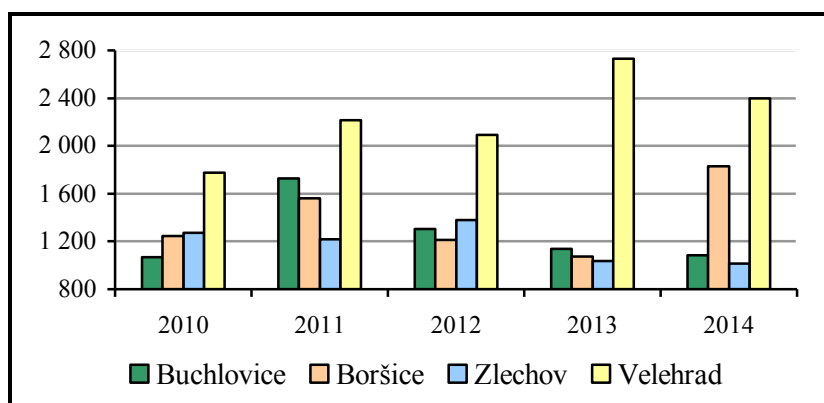
správu tvoří skoro čtvrtinu celkových výdajů u všech obcí a jsou velmi významnou položkou pasivní strany rozpočtu.

Další podstatnou položkou rozpočtových výdajů je financování zřízených předškolních a školních zařízení, které znázorňuje následující tabulka.

Tab. 4.21 Rozpočtové výdaje – zařízení předškolní výchovy a základního vzdělání

[v tisících Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	2 678	4 313	3 247	2 809	2 650
Boršice	2 804	3 456	2 683	2 387	4 025
Zlechov	2 100	2 041	2 331	1 737	1 714
Velehrad	2 352	2 920	2 724	3 508	3 040
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	1 070	1 729	1 305	1 140	1 084
Boršice	1 246	1 561	1 215	1 074	1 830
Zlechov	1 273	1 216	1 378	1 035	1 013
Velehrad	1 778	2 214	2 091	2 730	2 399

Graf 4.12 Výdaje na zařízení předškolní a školní výchovy [v Kč/na obyvatele]

Z grafu vyplývá, že nejvyšší výdaje určené na předškolní a školní výchovu jsou v přepočtu na jednoho obyvatele v případě obce Velehrad ve všech sledovaných obdobích. Nejmenších výdajů dosahuje obec Zlechov a městys Buchlovice. Vidíme, že i tyto výdaje stejně jako předešlé - na místní správu, jsou poměrně stabilní a pohybují se každoročně v přibližně podobných částkách. Městys Buchlovice v průměru vynakládá na vzdělání každoročně 3,1 milionů Kč, což činí 7 % celkových výdajů. Obec Boršice je na tom s průměrnou každoroční částkou stejně jako Buchlovice a to 3,1 milionů Kč, ale z pohledu celkových výdajů této obce výdaje na vzdělání tvoří až 11 % z celkových výdajů. Zlechov průměrně vydá na tyto účely 1,9 milionů Kč, což v rámci jejich rozpočtových výdajů činí

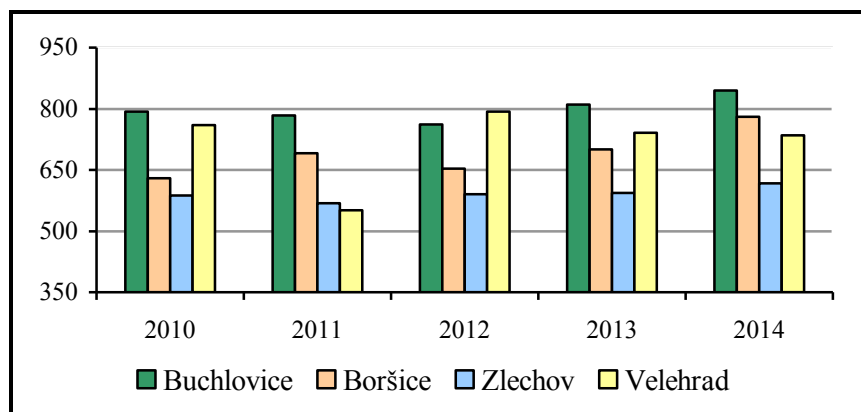
14 %. Velehrad každoročně vynaloží okolo 2,9 milionů Kč, které představují podíly 17 % na jejich celkových výdajích.

Třetí položkou běžných výdajů, se kterými se setkávají všechny obce, jsou výdaje vynaložené na odstranění komunálního a nebezpečného odpadu.

Tab. 4.22 Rozpočtové výdaje – odstranění komunálního odpadu

[v tisících Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	1 983	1 953	1 896	1 996	2 062
Boršice	1 419	1 530	1 443	1 559	1 718
Zlechov	968	953	1 000	995	1 044
Velehrad	1 006	727	1 033	952	931
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	793	783	762	810	844
Boršice	630	691	653	701	781
Zlechov	587	568	591	593	617
Velehrad	760	551	793	741	735

Graf 4.13 Vývoj výdajů na komunální odpad [v Kč/na obyvatele]

Z tabulky, která udává přehled výdajů určených na odstranění komunálního a nebezpečného odpadu, vidíme, že částky za jednotlivá rozpočtová období jsou již v porovnání s předchozími nižší, avšak ne zanedbatelné. Celkové výdaje na tyto účely jsou nejvyšší u městysu Buchlovice, ale při následném přepočtu na jednoho obyvatele vidíme, že obec dosahuje nejvyšších výdajů ve čtyřech letech. Buchlovice, Boršice a Zlechov mají tyto výdaje poměrně ve stabilní výši. Městys Buchlovice průměrně každoročně vydá na tyto účely 1,9 milionů Kč, které představují 4,4 % celkových rozpočtových výdajů. Jedná se o nejnižší podíl v porovnání s ostatními obcemi. Boršice dosahují každoročně průměrně 1,5 milionů Kč, což činí 5,3 % na jejich celkových výdajích. Obec Zlechov vydá 992 tisíc Kč, a z pohledu celkových rozpočtových výdajů se jedná o 7,1 %. Obec Velehrad má nejnižší průměrné

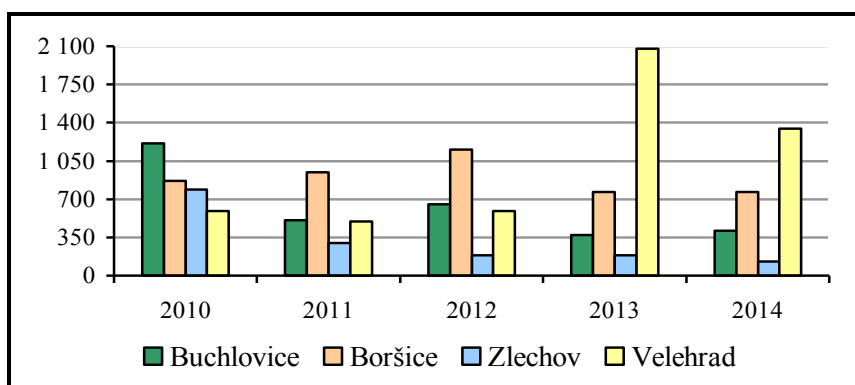
výdaje na odstranění komunálního odpadu, a to 900 tisíc Kč, což pro ni tvoří podíl 5,5 % na celkových výdajích.

A poslední výdaje jsou z oblasti kultury, propagace a cestovního ruchu. Ty jsou vybrány z důvodu získání přehledu financování této oblasti k přispění hlavního cíle dobrovolného svazu obcí mikroregionu Buchlov, jež jsou všechny vybrané obce součástí.

Tab. 4.23 Rozpočtové výdaje – kultura, propagace a cestovní ruch

[v tisících Kč]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	3 032	1 257	1 628	915	1 002
Boršice	1 956	2 097	2 545	1 697	1 683
Zlechov	1 280	501	312	309	218
Velehrad	779	653	773	2 670	1 707
[v Kč/na obyvatele]	2010	2011	2012	2013	2014
Buchlovice	1 212	504	654	372	410
Boršice	869	947	1 152	763	765
Zlechov	786	299	185	184	129
Velehrad	589	495	593	2 078	1 348

Graf 4.14 Vývoj výdajů na kulturu a cestovní ruch [v Kč/na obyvatele]

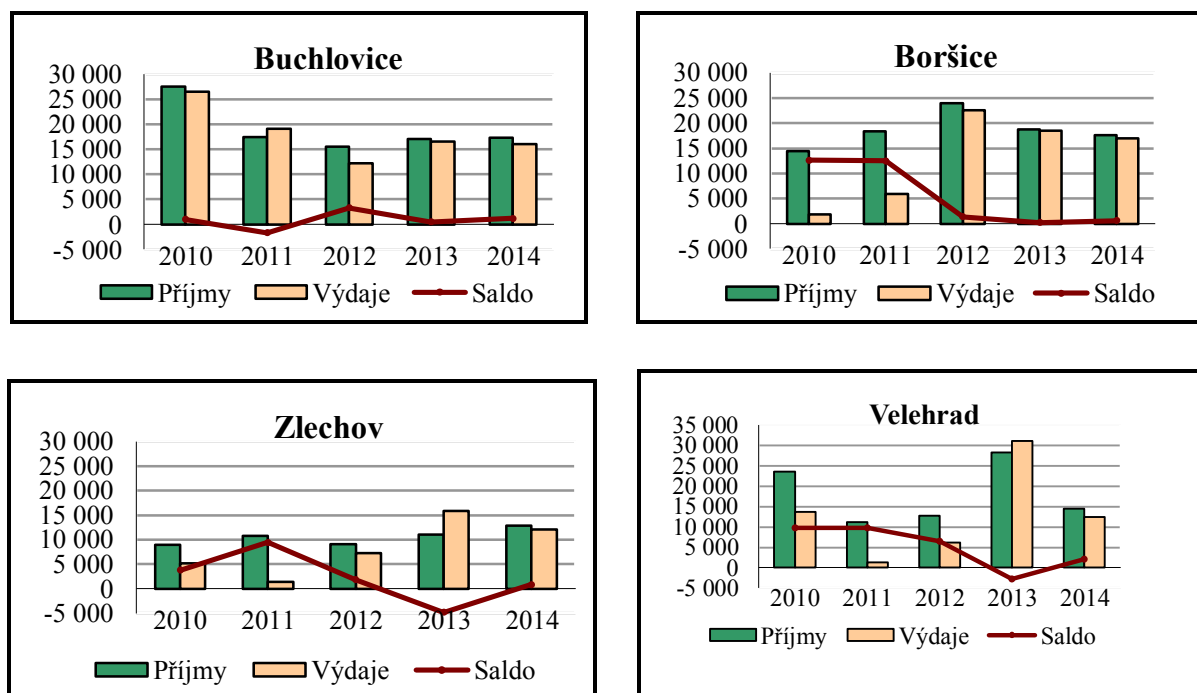

V případě srovnání výdajů v oblasti cestovního ruchu a kultury průměrně každoročně nejvíce vydají peněžních prostředků na tuto oblast Boršice a to každoročně 1,9 milionů Kč, které pro celkové výdaje představují 6,9 %. Druhé v pořadí jsou Buchlovice, které vydají na tyto kulturně a turisticky zaměřené akce průměrně 1,6 milionů Kč, které pro její rozpočtové výdaje představují 3,5 %. Třetí je obec Velehrad, která přidělila finance na kulturu průměrně každoročně ve výši 1,3 milionů Kč, které představují 7,7 % celkových výdajů. Velký výdajový skok v letech 2013 a 2014 byl díky nákladnému projektu – na restaurování fresek. Poslední je obec Zlechov s průměrnými výdaji 520 tisíc Kč, jež tvoří pro její rozpočtové výdaje 3,7 %.

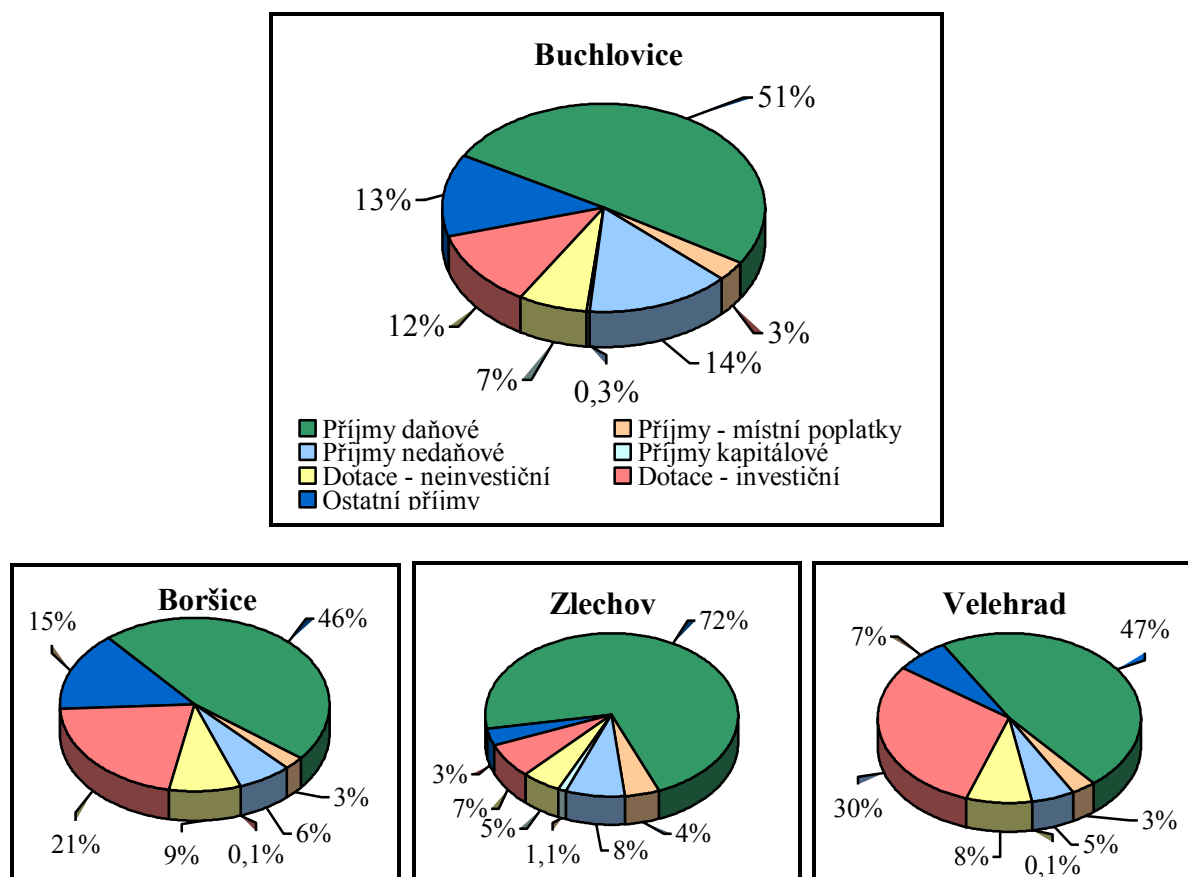
4.3.3 Celkové zhodnocení hospodaření vybraných obcí

Z následujících grafů jednoznačně vyplývá vývoj cash flow vybraných obecních samospráv mikroregionu Buchlov za minulé volební období. Obec Boršice jako jediná z analyzovaných obcí v těchto rozpočtových obdobích nepřekročila ani v jednom roce své rozpočtové příjmy. Obec Zlechov v roce 2013 dosahovala největšího schodku, kdy došlo k překročení o 4 700 Kč v přepočtu na obyvatele, což v celkové částce znamenalo překročení příjmů výdaji ve výši přibližně 8 milionů Kč, které byly hrazeny z dlouhodobě poskytnutého úvěru na čističku odpadních vod a kompletní odkanalizování obce. Městys Buchlovice dosáhl schodku peněžních prostředků v rozpočtovém období roku 2011 díky nákladné rekonstrukci budov základní školy, toto překročení výdajů představovalo přibližně 1 600 Kč na obyvatele a v celkové výši se jednalo o 4,1 milionů Kč. Překročené výdaje byly financovány z předchozích naakumulovaných finančních přebytků. Obec Velehrad taktéž přečerpala v roce 2013 své disponibilní rozpočtové příjmy v přepočtu na obyvatele o 2 800 Kč, které v rámci celkového rozpočtu dosahovaly schodku ve výši 4,6 milionů Kč, které byly financovány z krátkodobě přijatého úvěru na restaurátorskou činnost fresek a památných soch. Je zřejmé, že u obcí, které v některém období překročily rozpočtové příjmy a dostaly se tak do schodku peněžních prostředků, jejich výdaje v následujícím rozpočtovém období byly podstatně menší. Nezadlužené obce jsou tedy Buchlovice a Boršice.

Graf 4.15 Vývoj cash flow za minulé volební období [v Kč/na obyvatele]

Graf 4.16 Podíl jednotlivých příjmů na celkových rozpočtových příjmech

Grafy vyjadřují podíl jednotlivých příjmů na celkových rozpočtových příjmech obcí, které jsou zprůměrovány za volební období 2010 – 2014. Největší podíl na celkových rozpočtových příjmech mají všechny obecní samosprávy z příjmů daňových. Městys Buchlovice v nepřečteném stavu na obyvatele dosahoval ve všech rozpočtových letech nejvyšších příjmů ze všech podkategorií daňových příjmů, průměrně každoročně přijal 23 milionů Kč (Boršice – 19 milionů Kč, Zlechov – 12 milionů Kč a Velehrad – 11 milionů Kč). V případě přepočtu na jednoho obyvatele si střídá městys Buchlovice prvenství s obcí Velehrad. Ta má nejvyšší daňové příjmy z daně z přidané hodnoty a korporátní daně, jedná se o nepatrný rozdíl oproti Buchlovicím. Obec Buchlovice má v přepočteném stavu na jednoho obyvatele nejvyšší příjmy z fyzických osob, a to z podnikatelů a z daně z nemovitých věcí. Z grafů jednoznačně vyplývá stěžejnost těchto příjmů pro celkový rozpočet všech obcí. U všech tvoří přibližně poloviční až větší podíl celkových finančních prostředků. Daňové příjmy jsou jistotním příjmem do obecního rozpočtu, neboť na ně mají dle daňového určení nárok všechny obce.

Místní poplatky jsou zcela v režii daných obcí, městys Buchlovice průměrně ročně vybere 1,4 milionů Kč (Boršice – 1 milion Kč, Zlechov – 780 tisíc Kč a Velehrad – 660 tisíc Kč).

V porovnání s vybranými obcemi dosahuje nejvyšších nepřečtených příjmů z místních poplatků ve všech sledovaných letech. Z grafů je také potvrzen teoretický předpoklad, že se jedná o nízkopříjmové rozpočtové položky, které se na celkových příjmech podílí pouze 3 % a v případě Zlechova 4 %.

Nedaňové příjmy, vypovídají o soběstačnosti jednotlivých obcí v získávání peněžních prostředků z vlastní činnosti. Z grafu č. 4.16 jednoznačně vyplývá, že nejúspěšnější je městys Buchlovice, který si svou činností každoročně vydělává v průměru až 6,7 milionů Kč (obec Boršice – 2,5 milionů Kč, Zlechov – 1,3 milionů Kč a Velehrad – 1,2 milionů Kč). Je tedy z vybraných obcí mikroregionu Buchlov nejméně závislým na jiných financích, a je ze 14 % schopen přispívat do celkových rozpočtových příjmů vlastními výdělečnými činnostmi, což je o 6 % až 9 % více oproti ostatním obcím.

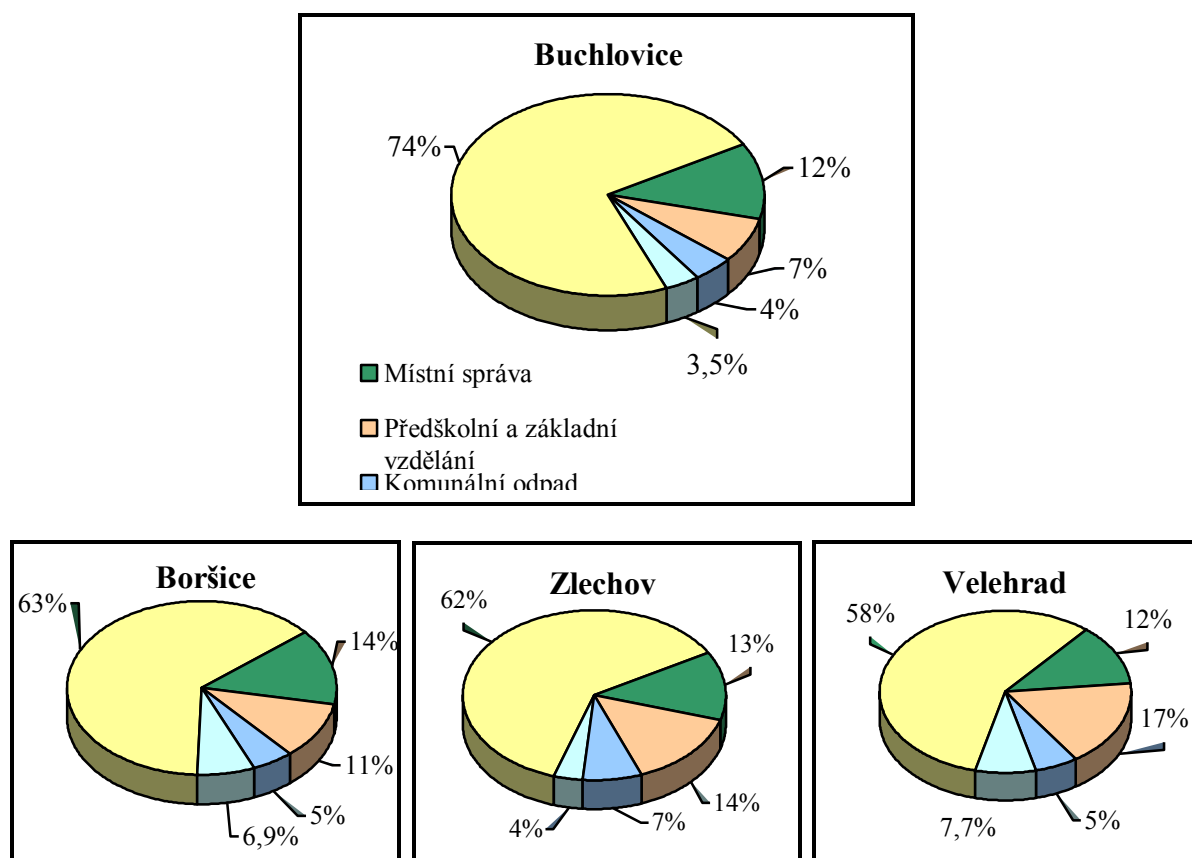
Kapitálové příjmy jsou neočekávané a nahodilé příjmy, které vznikají z prodeje dlouhodobého majetku, akcií či podílů. Z grafů je jednoznačné, že tyto příjmy jsou nejmenšími z ostatních rozpočtových příjmů. Nejvyšších dosahovala obec Zlechov. Ostatní územní samosprávy, své majetky neprodávají a raději je efektivně využívají k pronájům, čímž si zaručují každoroční stálý příjem peněžních prostředků. Nejpriznivější pozici má městys Buchlovice, který každoročně průměrně inkasuje okolo 3,4 milionů Kč z pronájmů (Boršice – 1,5 milionů Kč, Zlechov – 270 tisíc Kč, Velehrad – 690 tisíc Kč), což je markantní rozdíl. V porovnání s obcí Zlechov se jedná o vyšší příjem až o 92 %. Díky tomu je i obec Buchlovice nejsoběstačnější obcí v získávání financí vlastní činností z mikroregionu Buchlov

Velké příjmové výkyvy jsou ve většině případů dány získáním investičních dotací. Neinvestiční dotace jsou poskytovány na běžný chod územních celků a pro Buchlovice to znamená stabilní příjem průměrně pro každý rok 3,2 milionů Kč (Boršice – 3,6 milionů Kč, Zlechov – 850 tisíc Kč, Velehrad – 1,8 milionů Kč). Buchlovice měly nejvyšší neinvestiční příjmy ve 3 rozpočtových obdobích, a to 2010, 2011 a 2013. Obec Boršice ve zbylých dvou. Naopak investiční transfery jsou již účelově zaměřeným příjmem, Buchlovice celkem za minulé volební období získaly 28 milionů Kč (Boršice – 43 milionů Kč, Zlechov – 6,3 milionů Kč a Velehrad – 34 milionů Kč). Tento výsledek je patrný i z výše vyobrazených grafů, kdy Boršice, jakožto nejúspěšnější obec v získávání investičních dotací, se podílí těmito příjmy na celkových rozpočtových příjmech 21 % a pro Velehrad tento typ příjmů představoval dokonce až 30 %.

Do ostatních příjmů spadají například: správní poplatky, z odvodů loterií a výherních hracích přístrojů, převody z rozpočtových fondů a z vlastních fondů.

Graf č. 4.17 zobrazuje rozdílnost podílů jednotlivých výdajů na celkových rozpočtových výdajích daných obcí, a to především ve 4 oblastech, které jsou spojeny s běžným fungováním všech obcí. Zbylé výdaje jsou specifické dle svých obecních potřeb, respektive potřeb svých občanů.

Graf 4.17 Podíl jednotlivých výdajů na celkových rozpočtových výdajích

Výdaje na místní správu jsou poměrně vysokým výdajem, který tvoří až čtvrtinu celkových výdajů. Nejvyšších výdajů ve čtyřech letech dosáhla obec Buchlovice, což představovalo průměrně pro její roční výdaj okolo 5,5 milionů Kč (Boršice – 4,1 milionů Kč, Zlechov – 1,8 milionů Kč, Velehrad – 2,1 milionů Kč), ale i přesto je to v porovnání s ostatními obcemi jen 12 % na celkových výdajích. U obce Boršice se jedná až o 14 % podíl na celkových výdajích.

Další důležitý výdaj pro celkový obecní rozpočet je na zřízená zařízení předškolní a školní výchovy, jedná se taktéž o poměrně stabilní výdaj. Městys Buchlovice v porovnání s ostatními obcemi se podílí na celkových výdajích zaměřených na vzdělání nejméně pouze

7 %, průměrně každoročně vydá asi 3,1 milionů Kč (Boršice – 3,1 milionů Kč, Zlechov – 1,9 milionů Kč, Velehrad – 2,9 milionů Kč). V rámci rozpočtu Buchlovic je zde poměrně malé procento podílející se na celkových výdajích v porovnání s obcí Velehrad, u které tyto výdaje jsou vyšší o 10 %.

Dalším nejběžnějším výdajem každé obce jsou výdaje vynaložené na odstranění komunálního a nebezpečného odpadu. V porovnání s předchozími výdaji se již jedná o menší výdaje. Buchlovice měly v přepočtu na jednoho obyvatele nejvyšší výdaje ve čtyřech sledovaných obdobích. Průměrně se jedná o výdaj pro rozpočtové období okolo 1,9 milionů Kč (Boršice – 1,5 milionů Kč, Zlechov – 992 tisíc Kč a Velehrad – 900 tisíc Kč). V procentuálním vyjádření se Buchlovice podílí na svém rozpočtu těmito výdaji 4 %, což je v porovnání s ostatními obcemi nejméně. Pro obec Zlechov je tento výdaj zátěží pro celkové rozpočtové výdaje až 7 %.

Poslední výdajovou oblastí, která byla porovnána, je propagace, kultura a cestovní ruch, jež je pro ekonomiky těchto obcí stěžejní a díky níž vznikl dobrovolný svaz obcí mikroregion Buchlov. Nejvyšších výdajů průměrně každé rozpočtové období vydá na tuto oblast obec Boršice 1,9 milionů Kč (Buchlovice – 1,6 milionů Kč, Zlechov – 520 tisíc Kč, Velehrad – 1,3 milionů Kč). Vidíme, že procentuální podíl na vlastních výdajích má nejvyšší obec Velehrad 7,7 %. Buchlovice se procentuálně na celkových výdajích na oblast cestovního ruchu a kultury podílí nejmenší částkou, a to 3,5 %.

5. Závěr

Územní samosprávy jsou základním článkem komplexně fungujícího systému veřejné správy. Zajištění účinnějšího hospodaření obecních samospráv povede k řetězovému dopadu zefektivnění hospodaření finančních prostředků celého systému veřejné správy. I z toho důvodu je práce zaměřena na rozpočtové hospodaření vybraných obcí dobrovolného svazku obcí mikroregionu Buchlov.

Rozpočet je považován za finanční plán, který je zpracován na základě potřeb a záměrů dané obce, jež slouží k finančnímu a hospodářskému řízení dané účetní jednotky. Diplomová práce, a především pak číselná data, slouží v první řadě zastupitelům a radě vybraných obcí mikroregionu Buchlov, které zhodnocují ekonomické postavení jednotlivých obcí, příjmovou a výdajovou stránku rozpočtové bilance v komparaci s přibližně stejně početnými obcemi. Výsledky a výstupy slouží jako odrazový můstek pro získání přehledu zastupitelů o peněžních prostředcích, se kterými obec může disponibilně nakládat. Samozřejmě od příjmových možností obce se odvíjí i kvalita a množství zajištění potřeb svým občanům a následné inovativní, investiční a rozvojové záměry, o kterých obecní orgány rozhodují. Využití analýzy získaných dat je vhodné i pro tvorbu rozpočtových výhledů pro následná rozpočtová období. Čím přesněji obecní orgány stanoví odhadované částky v rozpočtu a rozpočtovém výhledu, tím mohou efektivněji nakládat s finančními prostředky, nezadlužovat se a tím docílit i lepšího hospodaření územní samosprávy jako celku.

Z analýzy a následné komparace rozpočtových příjmů vyplývá, že nejvyšších příjmů dosahovala obec Buchlovice, a to v nepřepočteném stavu na jednoho obyvatele. Z objektivnějšího pohledu, a tedy při přepočtu na jednoho obyvatele, si střídá prvenství s obcí Velehrad. Jednoznačně nejúspěšnější obcí v komparaci s vybranými obcemi je městys Buchlovice, kdy inkasoval za minulé volební období nejvyšší příjmy z daní z fyzických osob – podnikatelů a daně z nemovitých věcí. Taktéž je prvenství ponecháno Buchlovicím v případě příjmů z místních poplatků. I v případě soběstačnosti získávání financí z vlastní výdělečné činnosti je nejúspěšnější obec Buchlovice, především díky vysokým příjmům z pronájmů, čímž si zajišťuje stálé příjmy pro budoucí rozpočtové období. V případě neinvestičních dotací mají nejvyšší příjmy Buchlovice a Boršice, avšak v případě již účelově zaměřených transferů, neboli investičních dotací jsou Buchlovice v komparaci s vybranými obcemi až třetí, za nejúspěšnějšími Boršicemi a Velehradem.

V případě analýzy rozpočtových výdajů, zde nelze provést komparaci všech rozpočtových položek, jako v případě rozpočtových příjmů, neboť každá obec má své specifické výdaje, které se odrážejí od různorodých obecních potřeb. Z toho důvodu byly zanalyzovány výdaje vybrané ze 4 oblastí, které jsou spojeny s běžným fungováním každé obce. Nejvyšších výdajů dosahovaly Buchlovice na oblast místní správy a odstranění komunálního a nebezpečného odpadu. Naopak v komparaci s ostatními obcemi Buchlovice vydaly nejmenší finanční prostředky na zřízené zařízení předškolní, školní výchovy a dále na oblast kultury a cestovního ruchu.

V případě zhodnocení hospodaření s finančními prostředky, byly nejúspěšnějšími obcemi za minulé volební období Boršice a Buchlovice, neboť svou výdajovou činností nepřekročily rozpočtové příjmy a nedošlo k zadlužení na následující volební období. S výjimkou městyse Buchlovice, který schodkový stav v roce 2011 plně pokryl z naakumulovaných přebytků předchozích let.

Díky analýze, komparaci a následné dedukci došlo k naplnění cíle této diplomové práce, kdy byl splněn předpoklad zhodnocení rozpočtového hospodaření porovnatelných obcí mikroregionu Buchlov a získání přehledů ekonomických stavů hospodářské situace městyse Buchlovice v komparaci s obcemi Boršice, Zlechov a Velehrad potřebných k budoucím rozvojovým a investičním rozhodnutím obecních orgánů.

Z výsledných dat pro obec Zlechov vyplývá, aby neprodávala nemovitý majetek a využila ho efektivněji, jako městys Buchlovice, k pronájmům pro zajištění stálých příjmů do budoucích let. S tímto faktem souvisí i doporučení obcím Boršice, Zlechov a Velehrad, aby zvýšily své výdělečné aktivity a staly se tak soběstačnějšími ve financování svých rozpočtových výdajů, stejně tak jak je tomu v případě městyse Buchlovice. Naopak výsledky práce ukazují, že Buchlovice by měly úsporněji nakládat s financemi v oblasti místní správy, a měly by zvážit, zda nezvýšit přiděl rozpočtových příjmů do oblasti vzdělání a cestovního ruchu, které byly v přepočtu na jednoho obyvatele menší. Dalším doporučením pro městys Buchlovice z analýzy vyplývá zvýšení aktivity a využití možnosti čerpání investičních transferů, jak je tomu u obcí Boršice a Velehrad.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978- 80-7478-045-5.

JECH, Jaromír et al. *Příručka člena zastupitelstva obce po volbách 2014*. Praha: Svaz měst a obcí České republiky, 2014. 180 s. ISBN 978-80-905421-3-6.

JECH, Jaromír et al. *Příručka člena zastupitelstva obce*. Praha: Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, 2002. 180 s. ISBN 80-238-9120-0.

KINŠ, Jan. *Rozpočtová skladba v roce 2004 Strukturální politika EU a praktické příklady*. Praha: Pragoeduca, 2004. 218 s. ISBN 80-7310-016-9.

KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. Praha: Leges, 2012. 240 s. ISBN 978-80-87576-28-1.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde Praha, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5.

LANE, Jan-Erik. *State Management, An enquiry into models of public administration and management*. USA and Canada: Routledge, 2009. 183 p. ISBN10: 0-415-49235-1.

LORENC, Jiří a Jana KAŠPÁRKOVÁ. *Rozpočtová skladba a účetnictví 2013 pro územní samosprávné celky*. Praha: M Lordy, 2013. 512 s. ISBN 978-80-260-4276-1.

MÁČE, Miroslav. *Účetnictví a finanční řízení*. Praha: Grada Publishing, 2013. 551 s. ISBN 978-80247-4574-9.

MAAYTOVÁ, A., F. OCHRANA, J. PAVEL a kolektiv. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: GRADA Publishing, 2015. 208 s. ISBN 978-80-247-5561-8.

MEDVEĎ, Josef a kol., *Daňová teória a daňový systém*. Bratislava: Sprint dva, 2009. ISBN 978-80-89393-09-1.

OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek ponovele zákona o účetnictví*. Praha: C. H. Beck, 2011. 178 s. ISBN 978-80-7400-342-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 644 s. ISBN 978-80-7357-698-1.

PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008, 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů. Teorie a praxe*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.

SCHNEIDEROVÁ, Ivana. *Rozpočtová skladba 2014*. Praha: Acha obec účtuje, 2014. 280 s. ISBN 978-80-9054-201-3.

Legislativa

Vyhláška č. 323/2002, Ministerstva financí o rozpočtové skladbě.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 172/1991 Sb., České národní rady o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 367/1990 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 400/2015 Sb., o státním rozpočtu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích* [online]. [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112014-aco9yecp09>

DAUBNER, Petr. *Nejmenší města a obce České republiky* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://www.kompas.estranky.cz/clanky/clanky---cesko/nejmensi-mesta-a-obce-ceske-republiky.html>

FINANČNÍ SPRÁVA. *Průběh celostátního inkasa sdílených daní v letech 2009 až 2016* [online]. © 2013 – 2016 [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/prubeh-celostatniho-inkasa-sdilenych-dani-3735>

FINANČNÍ SPRÁVA. *Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní* [online]. © 2013 – 2016 [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/danove-prijmy-rozpoctu-kraju-a-obci-3736>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Schéma rozdělení rozpočtového určení daní RUD v roce 2016* [online]. © 2005-2013 [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/prijmy-kraju-a-obci/zakladni-informace/2016/schema-rozdeleni-rozpocetoveho-urceni-dan-23647>

MIKROREGION BUCHLOV. *Mikroregion Buchlov Sdružení obcí mikroregionu Buchlov* [online]. © 2016 [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.buchlov.cz/uvod-2/>

MAS BUCHLOV. *Místní akční skupina regionu Buchlov* [online]. © 2016 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.buchlov.cz/o-nas/>

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *RIS: Veřejná správa* [online]. © 2012 – 2014 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/stredocesky-kraj/verejna-sprava/>

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *RIS: Buchlovice* [online]. © 2012 – 2014 [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=592102>

ROZPOČET OBCE. *Buchlovice* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/592102-buchlovice#rok>

ROZVOJ OBCÍ ČR. *Samospráva*. [online]. © 2009-2014 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <http://www.rozvojobci.cz/news/samosprava/>

Seznam zkratek

CHV	celostátní hrubý výnos
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
DSO	dobrovolný svaz obcí
FO	fyzická osoba
HDP	hrubý domácí produkt
PO	právnícká osoba
RUD	rozpočtové určení daně
SF	státní fond
SR	státní rozpočet
SZ	sociální zabezpečení
TIC	turistické informační centrum
ÚSC	územní samosprávný celek

Seznam schémat

Schéma 2.1 Struktura veřejné správy	7
Schéma 3.1 Rozčlenění rozpočtových příjmů obce	28
Schéma 3.2 Rozčlenění rozpočtových výdajů obce	37

Seznam tabulek

Tab. 2.1 Počet členů zastupitelstva obce	14
Tab. 2.2 Bilance běžného rozpočtu	19
Tab. 2.3 Bilance kapitálového rozpočtu	20
Tab. 2.4 Časový harmonogram rozpočtového procesu	21
Tab. 2.5 Druhovité třídění rozpočtové skladby	23
Tab. 3.1 Koeficient pro výpočet podílu na sdílených daních	30
Tab. 3.2 Místní koeficienty dle počtu obyvatel obce	32
Tab. 3.3 Podíly na vybraných daňových příjmech v roce 2016 [%]	32
Tab. 4.1 Počet obyvatel v jednotlivých obcích k 1. 1. 2015	42
Tab. 4.2 Podnikatelské subjekty dle právní formy	44
Tab. 4.3 Počet obyvatel u vybraných obcí v období od roku 2010 - 2014	45
Tab. 4.4 Rozpočtové příjmy vybraných obcí [v tisících Kč]	46
Tab. 4.5 Přepočtené rozpočtové příjmy na jednoho obyvatele [v Kč]	47
Tab. 4.6 Daňové příjmy městyse Buchlovice [v Kč/na obyvatele]	48
Tab. 4.7 Daňové příjmy obce Boršice [v Kč/na obyvatele]	48
Tab. 4.8 Daňové příjmy obce Zlechov [v Kč/na obyvatele]	48
Tab. 4.9 Daňové příjmy obce Velehrad [v Kč/na obyvatele]	48
Tab. 4.10 Příjmy z místních poplatků městyse Buchlovice	50
Tab. 4.11 Příjmy z místních poplatků obce Boršice	51
Tab. 4.12 Příjmy z místních poplatků obce Zlechov	51
Tab. 4.13 Příjmy z místních poplatků obce Velehrad	51
Tab. 4.14 Příjmy z odvodů z loterií a z výherních hracích přístrojů [v Kč]	52
Tab. 4.15 Příjmy Nedaňové příjmy vybraných obcí	54
Tab. 4.16 Kapitálové příjmy vybraných obcí	56
Tab. 4.17 Příjmy z přijatých transferů u vybraných obcí	57

Tab. 4.18 Neinvestiční a investiční přijaté transfery	58
Tab. 4.19 Přehled rozpočtových výdajů v daných letech	60
Tab. 4.20 Rozpočtové výdaje – místní správa	61
Tab. 4.21 Rozpočtové výdaje – zařízení předškolní výchovy a základního vzdělání.....	62
Tab. 4.22 Rozpočtové výdaje – odstranění komunálního odpadu	63
Tab. 4.23 Rozpočtové výdaje – kultura, propagace a cestovní ruch	64
Tab. 4.22 Rozpočtové výdaje – odstranění komunálního odpadu	63

Seznam grafů

Graf 4.1 Vývoj počtu obyvatel u vybraných obcí od roku 2010 -2014.....	46
Graf 4.2 Vývojrozpočtových příjmů na jednoho obyvatele	47
Graf 4.3 Daňové příjmy vybraných obcí [v Kč/ na obyvatele]	49
Graf 4.4 Vývoj příjmů z místních poplatků [v Kč/ na obyvatele]	52
Graf 4.5 Vývoj nedaňových příjmů[v Kč/ na obyvatele]	54
Graf 4.6 Vývoj kapitálových příjmů [v Kč/ na obyvatele]	56
Graf 4.7 Vývoj přijatých transfer [v Kč/ na obyvatele]	57
Graf 4.8 Vývoj příjmů z neinvestičních transferů	58
Graf 4.9 Vývoj příjmů z investičních transferů	58
Graf 4.10 Vývoj celkových rozpočtových výdajů [v Kč/ na obyvatele]	60
Graf 4.11 Vývoj výdajů na místní správu [v Kč/ na obyvatele]	61
Graf 4.12 Vývoj výdajů na zařízení předškolní a školní výchovy [v Kč/ na obyvatele]	62
Graf 4.13 Vývoj výdajů na komunální odpad [v Kč/ na obyvatele]	63
Graf 4.14 Vývoj výdajů na kulturu a cestovní ruch[v Kč/ na obyvatele]	64
Graf 4.15 Vývoj cash flow za minulé volební období [v Kč/ na obyvatele]	65
Graf 4.16 Podíl jednotlivých příjmů na celkových rozpočtových příjmech [v Kč/ na obyvatele]	66
Graf 4.17 Podíl jednotlivých výdajů na celkových rozpočtových výdajích [v Kč/ na obyvatele]	67

Seznam obrázků

Obr. 4.1 Mapa mikroregionu Buchlov.....	41
Obr. 4.2 Znak a vlajka městyse Buchlovice	44

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že:

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci použít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bude sjednáno, že VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavře licenční smlouvu s oprávněním užít toto dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 22. 4. 2016

Bc. Michaela Borská

Seznam příloh

Příloha č. 1 Schéma rozpočtového určení daní v roce 2016	1
Příloha č. 2 Organizační struktura úřadu městyse Buchlovice	1
Příloha č. 3 Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu FIN 2-12 M.....	1-14

